

Hərbi qulluqçuların statusu haqqında

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

I BÖLMƏ

ÜMUMİ MÜDDƏALAR

M a d d ə 1. Hərbi qulluqçuların hüquqi statusu

1. Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin "Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələri haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyənləşdirilmiş vəzifələri, hərbi xidmətin şəraiti və xarakteri hərbi qulluqçuların statusunu müəyyən edir. Hərbi qulluqçuların statusu Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında, Azərbaycan Respublikasının başqa qanunvericilik aktlarında müəyyən edilən hüquqlardan, vəzifələrdən, bunların həyata keçirilməsi üçün təminatlardan və məsuliyyətdən ibarətdir.

2. Hərbi qulluqçular bu Qanunla, Azərbaycan Respublikasının başqa qanunvericilik aktları ilə müəyyənləşdirilən və hərbi xidmətin xüsusiyyətləri ilə bağlı olan əlavələrlə və məhdudiyətlərlə Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının hüquq və azadlıqlarından istifadə edirlər. Hərbi qulluqçular Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının bütün vəzifələrini, habelə öz statusundan irəli kələn vəzifələri daşıyırlar.

3. Heç kəsin ixtiyarı yoxdur ki, hərbi qulluqçuları və onların ailə üzvlərini Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında və qanunlarında Azərbaycan Respublikasının vətəndaşları üçün nəzərdə tutulmuş hər hansı hüquq və azadlıqlardan məhrum etsin və ya onların hüquqlarını məhdudlaşdırsın; buna yalnız Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına və qanunlarına müvafiq surətdə yol verilir. [\[1\]](#)

Hərbi xidmətin şəraiti ilə əlaqədar olaraq hərbi qulluqçuların ümumi vətəndaşlıq hüquqlarının məhdudlaşdırılması, habelə onlara əlavə hüquqlar verilməsi və əlavə vəzifələr tapşırılması bu Qanunla, Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin nizamnamələri və Azərbaycan Respublikasının başqa qanunvericilik aktları ilə müəyyən edilir.

4. Hərbi qulluqçuların məsuliyyəti onların statusunun xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik aktları ilə müəyyən edilir.

M a d d ə 2. Hərbi qulluqçu statusuna malik şəxslər [KM2](#)

1. Bu Qanuna uyğun olaraq hərbi qulluqçu statusuna Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələrində, Azərbaycan Respublikasının sərhəd qoşunlarında və Azərbaycan Respublikasının Qanunvericiliyinə uyğun olaraq yaradılmış başqa silahlı birləşmələrdə həqiqi hərbi xidmətdə olan Azərbaycan Respublikası vətəndaşları və başqa dövlətlərin vətəndaşları, habelə toplanışlarda olan hərbi vəzifəlilər malikdirlər. [\[2\]](#)

2. (Çıxarılıb) [\[3\]](#)

3. Dövlət əmək dəstələrində, humanitar istiqamətli və kommunal bölmələrdə alternativ xidmət (əmək mükəlləfiyyəti) keçən şəxslərə hərbi qulluqçu statusu şamil edilmir. [\[4\]](#)

4. Hərbi qulluqçular əsirlikdə olduqları, habelə bitərəf ölkələrdə tərksilah edilib nəzarət altında saxlandığı dövrə hərbi andı pozmamış və Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində nəzərdə tutulan cinayətləri törətməmişlərsə, onların hərbi qulluqçu statusu saxlanılır.

M a d d ə 3. Hərbi qulluqçu statusunun əldə edilməsi və itirilməsi [KM1](#)

Vətəndaşlar Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş qaydada Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələrinə çağırıldıqları, könüllü qaydada və ya bağlaşma üzrə Silahlı Qüvvələrdə xidmətə daxil olduqları, toplanışlara çağırıldıqları, hərbi təhsil müəssisələrinə daxil olduqları gündən hərbi qulluqçu statusu əldə edir və

Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələrində xidmətdən buraxıldıkları, hərbi hissənin siyahılarından çıxarıldıkları, hərbi təhsil müəssisələrindən çıxarıldıkları və ya kənar edildikləri, toplanışı başa çatdırdıkları gündən bu statusu itirirlər. [\[5\]](#)

M a d d ə 4. Hərbi qulluqçular tərəfindən hərbi xidmət vəzifələrinin icrası

1. Hərbi qulluqçuların hüquqlarının, vəzifələrinin və məsuliyyətinin məzmunu və həcmi onların hərbi xidmət başında olub-olmadığından asılıdır.

2. Hərbi qulluqçular hərbi xidmət vəzifələrini faktik yerinə yetirdikləri bütün hallarda, o cümlədən döyüş, əməliyyatlarında iştirak edərkən, təlimlərdə, döyüş növbəsində (döyüş xidmətində), gündəlik və qarnizon növbələrində, toplanışlarda, ezamiyyətlərdə olarkən, xidmət yerinə gedib-gələrkən və başqa hallarda hərbi xidmət başında sayılırlar. Zərurət olduqda hərbi qulluqçu komandirin (rəisin) əmri ilə və ya öz təşəbbüsü ilə istənilən vaxtda və istənilən yerdə öz vəzifələrinin icrasına başlamalıdır.

3. Hərbi qulluqçular Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq vətəndaşlar barəsində hakimiyyət səlahiyyəti alaraq hərbi xidmət vəzifələrini icra edərkən hakimiyyət nümayəndələri sayılırlar. Bu şəraitdə onlara tabe olmamaq və qəsd etmək Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə müvafiq surətdə məsuliyyətə səbəb olur.

M a d d ə 5. Hərbi qulluqçuların statusu haqqında qanunvericilik

Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələri hərbi qulluqçularının statusu haqqında qanunvericilik Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası əsasında, Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq-hüquq öhdəliklərini nəzərə almaqla hərbi qulluqçuların hüquqlarını, vəzifələrini və məsuliyyətini müəyyən edən "Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələri haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanunundan, bu Qanundan və Azərbaycan Respublikasının başqa qanunvericilik aktlarından ibarətdir.

II BÖLMƏ

HƏRBİ QULLUQÇULARIN HÜQUQLARI VƏ VƏZİFƏLƏRİ

M a d d ə 6. Siyasi hüquqlar və azadlıqlar

1. Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı olan hərbi qulluqçular Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına uyğun olaraq Azərbaycan Respublikasının seçkili dövlət orqanlarına seçmək və seçilmək, ümumxalq müzakirələrində və səsvermələrində (referendumlarda) iştirak etmək hüququna malikdirlər.

Azərbaycan Respublikasının müvafiq seçkili dövlət orqanlarına seçkilərdə səsə qoyulmaq arzusunda olan hərbi qulluqçular bu barədə özlərinin birbaşa komandirinə (rəisinə) məlumat verirlər.

2. Özlərinin xidmət fəaliyyətində hərbi qulluqçular Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının və digər qanunlarının tələblərini rəhbər tuturlar və siyasi məqsədlər güdən siyasi partiyaların və kütləvi ictimai hərəkətlərin üzvü ola bilməzlər.

3. Dövlət sirrini açmamaq şərti ilə, hərbi qulluqçuların söz və mətbuat azadlığına, əqidə azadlığına, öz əqidəsini sərbəst ifadə etməsinə təminat verilir. [\[6\]](#)

M a d d ə 7. Vıcdan azadlığı

1. Hərbi qulluqçuların dini əqidə azadlığına təminat verilir.

2. Dini əqidə hərbi qulluqçuları hərbi xidmət vəzifələrinin icrasından azad etmir.

M a d d ə 8. Şəxsiyyət toxunulmazlığı

1. Hərbi qulluqçuların şəxsi toxunulmazlığına təminat verilir.

2. Hərbi qulluqçu *qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada* həbs edilə bilər, habelə Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələri nizamnamələrinin tələblərinə uyğun olaraq

hərbi hissə komandiri (rəisi) tərəfindən intizam qaydasında həbs edilib həftəvaxtda (kəmi karsəində) saxlana bilər. [7]

M a d d ə 9. Əmək hüququ

1. Vətəndaşların həqiqi hərbi xidmət, bağlaşma üzrə xidmət keçdiyi dövr onların ümumi əmək stajına daxil edilir. [8]

Hərbi qulluqçuların xüsusi şəraitdə hərbi xidmət keçdiyi dövr əmək stajına güzəştli şərtlərlə daxil edilir.

Hərbi xidmət keçdikləri dövrdə hərbi qulluqçuların hərbi xidmətdə nəzərdə tutulmayan işlərə və başqa vəzifələrin icrasına cəlb edilməsinə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müəyyən etdiyi qaydada yol verilir.

2. Hərbi qulluqçuların elmi, texniki, bədii və başqa yaradıcılıq azadlığına təminat verilir, bir şərtlə ki, bu onların hərbi xidmət vəzifələrinin icrasına mane olmasın.

3. Ayrı-ayrı hallarda hərbi hissə komandiri (hərbi müəssisə və təşkilatın rəisi) hərbi qulluqçuların (müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularından başqa) əvəzçilik üzrə dövlət və ictimai müəssisə, idarə və təşkilatlarda elmi, pedaqoji, ixtiraçılıq və ekspert fəaliyyəti ilə bağlı işinə fərdi qaydada icazə verə bilər. [9]

4. Həqiqi hərbi xidmətdən buraxılarkən hərbi qulluqçuların təhsili və ixtisası nəzərə alınmaqla işə düzəlməsinə təminat verilir.

(çıxarılıb) [10]

Pensiya almaq hüququ verilmədən həqiqi hərbi xidmətdən buraxılmış hərbi qulluqçular bir ay müddətində işə düzəldilməzsə, müvafiq yerli icra hakimiyyəti orqanının büdcəsindən onlara "Azərbaycan Respublikasında əhalinin məşğulluğu haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulan məbləğdə və qaydada aylıq müavinət ödənilir. Yerli icra hakimiyyəti başçısına belə bir vəzifə tapşırılır ki, həqiqi hərbi xidmətdən buraxılmış zabitlər, gizirlər və miçmanlar müddətdən artıq həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçuları sırasından olan işçilərin kadr hazırlığı, kadrların yenidən hazırlanması və ixtisasının artırılması sisteminin tədris müəssisələrinə ilk növbədə göndərilməsini təmin etsin. [11]

5. Buraxılmalı olan hərbi qulluqçuların xalq təsərrüfatında işləmək üçün peşə hazırlığını təmin etmək məqsədilə imkanı olan hərbi hissələrdə və müəssisələrdə və ya həmin regionun müvafiq dövlət müəssisələrində, idarələrində və təşkilatlarında belə şəxslərə hərbi xidmət vəzifələrinin icrasından asudə vaxtlarda mülki ixtisaslar öyrədilməsi təşkil edilir. [12]

6. Həqiqi hərbi xidmətdən buraxılmış hərbi qulluqçulara maddi yardım göstərilməsi və onların məişət şəraitinin təmin edilməsi üçün yerli icra hakimiyyəti başçıları müəssisələrin, idarələrin, təşkilatların könüllü surətdə ayırdıqları vəsait hesabına hərbi qulluqçuların sosial müdafiəsi fondunu yarada bilər. [13]

7. Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada müəssisənin ləğvi, ~~işçilərin sayının və~~ ~~ştatlarının ixtisarı halları~~ istisna olmaqla, şəxslərin müddətli həqiqi hərbi xidmətdə olduğu müddət ərzində mülkiyyət növündən və təşkilati-hüquqi formasından asılı olmayaraq müəssisələrdə iş yeri və vəzifəsi saxlanılır. Müddətli həqiqi hərbi xidmətə çağırılanadək müvafiq müəssisədə işləmiş şəxslər hərbi xidmətdən buraxıldıqdan ən gec 60 təqvim günü keçənədək həmin müəssisədə əvvəlki və ya buna bərabər vəzifəyə (peşəyə) qayıtmaq hüququna malikdirlər. [14]

M a d d ə 10. Pul təminatı və maddi təminat hüququ

1. Azərbaycan Respublikası hərbi xidmətin xüsusi xarakterini və dövlət qulluğunun başqa növlərindən üstünlüyünü nəzərə alaraq hərbi qulluqçuların hərbi xidmət vəzifələrini icra etməsi üçün maddi və başqa şərait yaradır.

2. Hərbi xidmətin şəraitindən, ixtisasdan, hərbi peşədən, hərbi rütbədən və hərbi xidmətdə olmağın müddətindən asılı olaraq hərbi qulluqçuların dövlət hesabına təminat

xərcliyi almaq hüququ vardır. Həm də zabidlərin, gizirlərin və miçmanların və müddətdən artıq həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularının vəzifə maaşlarının minimum məbləğləri Azərbaycan Respublikasında dövlət qulluqçularının orta əmək haqqından az ola bilməz. Döyüş şəraitində döyüş əməliyyatlarında iştirak edən hərbi qulluqçuların həmin dövr üçün ödənilməli olan pul təminatı ikiqat hesablanır.

~~Dövlət qulluqçularının əmək haqqı artırıldıqda və dolanacaq xərclərinin indeksi dəyişildikdə hərbi qulluqçuların təminat xərcliyinin normaları da yüksəldilir. [15]~~

Hərbi qulluqçulara təminat xərcliyi verilməsinin qaydası və bu xərcliyin normalarının dəyişdirilməsi Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən müəyyən olunur. [16]

~~3. Ailəsində adambaşına gəliri Azərbaycan Respublikasında müəyyən edilmiş dolanacaq minimumundan aşağı olan hərbi qulluqçulara Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin müəyyən etdiyi qaydada və məbləğdə pul müavinəti ödənilir. [17]~~

4. Hərbi qulluqçular və onların ailə üzvləri Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq rüsumlar sahəsində güzəştlərdən istifadə edirlər. [18]

5. Hərbi qulluqçular Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin müəyyən etdiyi normalar üzrə dövlət hesabına ərzaq və əşya əmlakı alır, ərzaq və əşya əmlakı üçün pul kompensasiyası hüququna malikdirlər. Azərbaycan Respublikasında dolanacaq xərclərinin indeksi dəyişildikdə pul kompensasiyasının normalarını Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti yenidən nəzərdən keçirib dəyişdirir.

6. Hərbi qulluqçular və onların ailə üzvləri dəmiryolu, hava, dəniz və avtomobil nəqliyyatında daşınmalar sahəsində güzəşt hüququna malikdirlər. Həm də müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçuları sərnişin nəqliyyatının bütün növlərindən (taksidən başqa) pulsuz istifadə edirlər. [19]

7. Hərbi qulluqçular (müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularından başqa) hər il növbəti məzuniyyətə çıxarkən onlara əlavə olaraq bir aylıq vəzifə maaşı məbləğində pul təminatı verilir. [20]

Maddə 11. İstirahət hüququ

1. Hərbi qulluqçuların istirahət hüququ həftədə 41 saatdan çox olmayan xidmət vaxtının müəyyən edilməsi, həftəlik istirahət günlərinin, iş günü hesab edilməyən bayram günlərinin, illik məzuniyyətlərin və başqa ödənişli məzuniyyətlərin (müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularından başqa), habelə dincəlmək və qidalanmaq üçün gündəlik fasilələrin verilməsi yolu ilə təmin edilir. [21]

Xidmət vaxtının müddəti və bölgüsü hərbi hissənin (bölmənin) döyüşə daim hazırlığını təmin etmək tələblərinə uyğun olaraq qoşun hissəsinin gün rejimi və zabidlərin, gizirlər və miçmanların müddətdən artıq həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularının xidmət vaxtı reqlamenti ilə müəyyən edilir. [22]

Xidmət həftəsinin müddəti aşağıdakı kimi müəyyən edilir:

müddətli xidmət həqiqi hərbi qulluqçuları, hərbi təhsil müəssisələrinin kursantları üçün—bir istirahət günü ilə altıgünlük; [23]

zabidlər, gizirlər və miçmanlar və müddətdən artıq həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularına üçün—iki istirahət günü ilə beşgünlük. [24]

Döyüşə və səfərbərliyə hazırlığın təmin edilməsi ilə bağlı olan təlimlər, kəmi yürüşləri, təlim atışları və başqa tədbirlər komandanlığın planlarına əsasən, xidmət vaxtının ümumi müddəti məhdudlaşdırılmadan keçirilir.

Dinc dövrdə həqiqi hərbi xidmətdə olan hərbi qulluqçulara aşağıdakı məzuniyyətlər verilir:

- a) növbəti məzuniyyətlər;
- b) qısa müddətli məzuniyyətlər;
- c) xəstəliyə görə məzuniyyət;
- ç) tədris təlimi zamanı məzuniyyət;
- d) hərbi təhsil müəssisəsini bitirmək ilə əlaqədar məzuniyyət; [25]

- e) təhsil məzuniyyəti;
- ə) yaradıcılıq məzuniyyəti;
- f) qadın hərbi qulluqçulara hamiləliyinə və doğuşa görə, 3 yaşı tamam olanadək uşağa qulluq etmək üçün məzuniyyətlər;
- g) əlavə məzuniyyət. [26]

İldə bir dəfə zabidlərə 45 günlük, gizirlərə və miçmanlara 35 günlük, müddətindən artıq xidmət hərbi qulluqçularına 30 günlük, əsgərlərə (matroslara) və çavuşlara 10 günlük növbəti məzuniyyət verilir. Silahlı qüvvələrdə 20 təqvim ili və daha çox xidmət etmiş hərbi qulluqçulara və qadın hərbi qulluqçulara hər il 40 günlük məzuniyyət verilir. Məzuniyyətin keçirildiyi yerə gedib-qayıtmaq vaxtı həmin müddətə daxil deyildir. [27]

Bütün hərbi qulluqçulara ailə vəziyyətinə görə, müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularına isə həm də mükafatlandırma qaydasında qısa-müddətli—10 günlük məzuniyyət verilir. [28]

Silahlı Qüvvələrdə 20 və daha artıq təqvim ili xidmət etmiş, yaşına və xəstəliyə görə ehtiyata və ya istefaya buraxılan hərbi qulluqçulara hərbi xidmətdən buraxılmaqla bağlı məsələləri həll etmək üçün növbəti məzuniyyət 3 ay müddətində verilir. [29]

Hərbi qulluqçu (müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularından başqa) təqvim ilində, habelə həqiqi hərbi xidmətdə olduğu dövrün digər təqvim illərində bu maddədə nəzərdə tutulmuş növbəti məzuniyyətdən istənilən səbəbdən istifadə etmədikdə, ona həmin təqvim ili, habelə həqiqi hərbi xidmətdə olduğu dövrün digər təqvim illəri üçün istifadə edilməmiş növbəti məzuniyyətə görə kompensasiya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi qaydada və məbləğdə ödənilir. [30]

2. Müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçuları hərbi hissəsinin ərazisindən buraxılmaq hüququna malikdirlər. Buraxılmanın müddəti və qaydası hərbi nizamnamələr ilə müəyyən edilir. [31]

Maddə 12. Hərbi qulluqçuların mənzillə və ya fərdi yaşayış evinin tikintisi üçün torpaq sahəsilə təmin olunmaq hüququ [32]

1. Hərbi qulluqçunun (müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularından başqa) xidmət yerinə kəlməsindən ən gec 3 ay keçənədək ona və onunla birlikdə yaşayan ailə üzvlərinə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş normalara uyğun gələn xidməti mənzil verilir. Xidməti mənzil Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyinin, başqa mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının və yerli icra hakimiyyəti başçılarından ayrılır. Hərbi qulluqçular və onların ailə üzvləri xidməti mənzil alanadək xidmət yeri üzrə (qoşun hissəsinin ünvanı, müvəqqəti yaşayış ünvanı üzrə) qeydiyyatdan alınır, xidmət yerində onlara müvəqqəti mənzilin əsas kirayəçidən kirayəyə götürülməsi (kirayəsi) üçün Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin müəyyən etdiyi məbləğdə pul kompensasiyası ödənilir. [33]

Hərbi təhsil müəssisələrinin ailəli kursantları ailə yataqxanalarında yerləşdirilir, belə yataqxanalar olmadıqda isə onlara müvəqqəti mənzilin əsas kirayəçidən kirayəyə götürülməsi (kirayəsi) üçün Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin müəyyən etdiyi məbləğdə pul kompensasiyası ödənilir. [34]

Müvəqqəti mənzilin kirayəsi üçün ödənilən kompensasiyanın məbləği hərbi qulluqçular (hərbi təhsil müəssisələrinin ailəli kursantları) üçün ayda iyirmi səkkiz manatdan, onların hər bir ailə üzvü üçün isə həmin məbləğin əlli faizindən az olmayaraq müəyyən edilir. [35]

Hərbi qulluqçular (müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularından başqa) üçün yaşayış sahələrinin, o cümlədən xidməti mənzillərin tikintisi bu məqsədlər üçün hər il dövlət büdcəsindən ayrılan vəsait hesabına həyata keçirilir. [36]

2. Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrində 15 təqvim ili və daha çox xidmət etmiş xidməti mənzillərdə yaşayan və ya yaşayış sahəsi olmayan hərbi qulluqçuların (müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularından başqa) ehtiyata və ya istefaya buraxılmış hərbi qulluqçuların qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada 6 ay müddətinə yerli icra

hakimiyyəti orqanı tərəfindən yaşayış sahəsi və ya fərdi yaşayış evinin tikintisi üçün müəyyən olunmuş qaydada bələdiyyələrdən pulsuz torpaq sahəsi almaq hüququ vardır.

[37]

Bu hüququ həyata keçirdikdən sonra xidməti mənzil sahəsinə malik olan hərbi qulluqçular mənzili müəyyən edilmiş qaydada təhvil verməyə borcludurlar. [38]

Yaşa, xəstəliyə, ştatların ixtisarına, ailə vəziyyətinə görə ehtiyata və ya istefaya buraxılmış zabitləri, gizirlər və miçmanları müddətdən artıq həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularını yerli icra hakimiyyəti başçıları mənzillə və ya mənzil olmadıqda müəyyən olunmuş qaydada bələdiyyələr fərdi yaşayış evinin tikintisi üçün pulsuz torpaq sahəsilə ilk növbədə, lakin mövcud qeydiyyat qaydasını nəzərə almaqla seçilmiş yaşayış yerinə onların gəldikləri kündən ən gec 6 ay keçənədək təmin edirlər. Həm də müddətindən artıq xidmət hərbi qulluqçuları göstərilən qaydada mənzillə və ya fərdi yaşayış evinin tikintisi üçün torpaq sahəsilə bu şərtlə təmin edilirlər ki, 15 təqvim, ili və daha çox xidmət etmiş olsunlar, Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələri sayının ixtisarı ilə əlaqədar buraxılmış hərbi qulluqçular isə bu şərtlə təmin edilirlər ki, azı 5 təqvim ili xidmət etmiş olsunlar. Bundan ötrü hərbi qulluqçuların yaşa görə buraxılmasına 3 il qalmış, komandanlığın vəsatəti ilə onlar seçdikləri yaşayış yerindəki yerli icra hakimiyyəti başçıları tərəfindən mənzilə və ya bələdiyyələr tərəfindən fərdi yaşayış evinin tikintisi üçün torpaq sahəsinə ehtiyacı olanların siyahılarına daxil edilirlər. Yerli icra hakimiyyəti başçıları və bələdiyyələr göstərilən hərbi qulluqçuların mənzil və ya torpaq sahəsi almaq üçün uçota götürülməsi barədə komandanlığa 3 ay müddətində məlumat verirlər. [39]

Ehtiyata və ya istefaya buraxılmış şəxslərin seçilmiş yaşayış yerinə gəldikləri günün 3 aylığından mənzil və ya fərdi yaşayış evinin tikintisi üçün torpaq sahəsi alanadək müvəqqəti mənzil kirayəsi xərclərini bu şəxslərin müvəqqəti yaşayış yerindəki yerli icra hakimiyyəti başçıları Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin müəyyən etdiyi məbləğdə və qaydada ödəyirlər.

Hərbi xidmət vəzifələrinin icrası dövründə əlil olmuş və bununla əlaqədar hərbi xidmətdən buraxılmış hərbi qulluqçulara seçdikləri yaşayış yerində mənzil və ya fərdi yaşayış evinin tikintisi üçün torpaq sahəsi növbədənkənar verilir. [40]

3. İstər hərbi xidmətdə olan, istərsə də ehtiyata və ya istefaya buraxılmış “polkovnik” rütbəli, buna bərabər və bundan yuxarı rütbəli zabitlərə, alimlik dərəcəsi olan hərbi qulluqçulara Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində müəyyən edilən ölçüdə əlavə yaşayış sahəsi verilir.

4. (Çıxarılıb) [41]

5. Hərbi qulluqçular (müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularından başqa) həmin yaşayış məntəqəsində hərbi xidmətinin müddətindən asılı olmayaraq güzəştli şərtlərlə mənzil-tikinti (mənzil) kooperativlərinə daxil olmaq, fərdi yaşayış evləri almaq və tikmək hüququna malikdirlər.

Mənzil-tikinti (mənzil) kooperativlərinə daxil olan və ya fərdi yaşayış evi tikən (satin alan) və başqa daimi mənzili olmayan hərbi qulluqçulara onların xidmət yerində mənzil haqqı üzrə və ya fərdi mənzil tikintisi üçün bank krediti üzrə borcu ödəməkdə əvəzsiz maliyyə yardımı göstərilir: fasiləsiz 15 təqvim ili və daha çox müddətdə qüsursuz hərbi xidmət edənlərə 50 faiz miqdarında, 20 təqvim ili və daha çox müddətdə qüsursuz hərbi xidmət edənlərə 100 faiz miqdarında.

Kooperativ mənzil haqqının və ya dövlət bankı kreditlərinin ödənilməsi sahəsində əvəzsiz maliyyə yardımı göstərilməsinin qaydası bu bənddə göstərilmiş və ya ehtiyata, yaxud istefaya buraxılmış hərbi qulluqçular sırasından mənzil-tikinti (mənzil) kooperativlərinin üzvü olan şəxslərə və fərdi ev tikənlərə də şamil edilir.

15 təqvim ili və daha çox xidmət etmiş hərbi qulluqçulara hüquq verilir ki, ehtiyata və ya istefaya buraxıldıqdan sonra yaşayacaqları yaşayış məntəqələrinin (əkər yaşayış məntəqələri Azərbaycan Respublikasının ərazisində yerləşirsə) mənzil-tikinti (mənzil) kooperativlərinə daxil olsunlar.

Yerli icra hakimiyyəti başçıları fərdi mənzil tikintisində və ya evlər alınmasında, o cümlədən kənd yerində fərdi mənzil tikintisində və ya evlər alınmasında iştirak etmək arzusunu bildirən zabitlərə, gizirlər və miçmanlara müddətdən artıq həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularına ~~torpaq sahələri ayırma~~, tikintidə, tikinti materialları almaqda kömək göstərməlidirlər. [42]

6. Yaşına, xəstəliyə görə, ştatların ixtisarına, ailə vəziyyətinə görə həqiqi ehtiyata və ya istefaya buraxılmış, 20 təqvim ili və daha çox xidmət etmiş hərbi qulluqçular (müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularından başqa) bələdiyyə torpaqlarının mülkiyyətə (icarəyə) verilməsi məqsədilə torpaq hərracları və ya müsabiqələrinin keçirilməsi zamanı "Torpaq bazarı haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 9-cu maddəsinin üçüncü hissəsində nəzərdə tutulmuş üstünlük hüququna malikdirlər. [43]

7. Yaşına, səhhətinə, ştatların ixtisarına görə ehtiyata yaxud istefaya buraxılmış şəxslər

(əgər Silahlı Qüvvələrin və qanunvericilikdə nəzərdə tutulan hallarda digər silahlı birləşmələrin sıralarında 15 təqvim ilindən az olmayaraq və onun beş ildən az olmayan müddətini Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələri və qanunvericilikdə nəzərdə tutulan hallarda digər silahlı birləşmələri sıralarında xidmət edibsə) müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən, Azərbaycan Respublikası müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi qaydada yaşayış sahələri (yaşayış sahəsi alana kimi isə kirayə haqqı ilə təmin edilirlər). [44]

8. (Çıxarılıb) [45]

9. Gəmidə olan matroslardan və starşinalardan başqa, müddətli xidmət hərbi qulluqçuları Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələri nizamnamələrinin tələblərinə uyğun olaraq qışlaqlarda yerləşdirilir.

Müddətli xidmət hərbi qulluqçularının hərbi xidmətə çağırılanadək yaşadıkları mənzil saxlanılır və onlar mənzil almaq üçün növbəyə dayananların siyahısından çıxarıla bilməzlər. Müddətli xidmət hərbi qulluqçularının ailəsi yaşadığı mənzilin haqqını 50 faiz güzəştə ödəyir.

10. Hərbi qulluqçuların, həqiqi hərbi xidmətdən ehtiyata və ya istefaya buraxılmış şəxslərin və ailə üzvlərinin bu maddədə nəzərdə tutulan mənzil hüquqları pozulduqda onların hüququ var ki, qanuni hüquqlarının təmin edilməsi və zərərin ödənilməsi barədə müvafiq yerli icra hakimiyyəti başçısına qarşı iddia ilə məhkəməyə, hərbi idarəetmə orqanlarına və ya başqa dövlət orqanına müraciət etsinlər. [46]

Maddə 13. Sağlamlığın mühafizəsi və sağlamlığa vurulmuş zərərin ödənilməsi hüququ

1. Hərbi qulluqçular sanitar-gigiyena, epidemiyaya qarşı, müalicə-profilaktik tədbirlər görülməsi, səhhətə daim nəzarət edilməsi, tibbi bölmələrdə, hissələrdə və idarələrdə hər növ tibbi yardım göstərilməsi hüququna malikdirlər. [47]

Hərbi qulluqçular məcburi qaydada ambulator və ya stasionar tibbi müayinədən keçirlər.

2. Həqiqi hərbi xidmətə çağırılanların və müqavilə (kontrakt) üzrə hərbi xidmətə daxil olanların tibbi müayinədən və şəhadətləndirilmədən keçib, hərbi qulluğa yararlıq, yaxud çağırışın təxirə salınması, ondan azad olunmaq üçün tibbi göstərişlər və əks-göstərişlər haqqında tam məlumat almaq hüququ vardır.

Hərbi qulluqçuların, hərbi-həkim komissiyasının rəyi ilə razılaşmadıqda qanunvericilikdə müəyyən edilmiş qaydada məhkəməyə müraciət etmək hüququ vardır. [48]

2. Hərbi qulluqçuların xidmət yerində hərbi-tibbi idarələr olmadıqda, habelə təcili tibbi yardım göstərmək zərurəti yarandıqda idarə mənsubiyyətindən asılı olmayaraq bütün mülki səhiyyə idarələrində onlara pulsuz yardım göstərilir.

3. Hərbi qulluqçuların ailə üzvlərinin tibbi təminatı başqa vətəndaşlarla ümumi əsaslarda həyata keçirilir. Mülki səhiyyə idarələrində tibbi yardım almaq mümkün olmadıqda onlar hərbi qulluqçularla yanaşı hərbi-tibbi idarələrdə tibbi yardımın bütün növləri ilə təmin edirlər.

4. Hərbi qulluqçular və onların ailə üzvləri (müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularının) sanatoriyalarda və istirahət evlərində sanatoriya-kurort müalicəsi hüququna, pansionatlarda və turist bazalarında istirahət üçün putyovkalarla müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi qaydada təmin olunmaq hüququna malikdirlər. [\[49\]](#)

5. Yaşına, xəstəliyə, ştatların ixtisarına, ailə vəziyyətinə görə ehtiyata və ya istefaya buraxılmış, 20 il və daha çox xidmət etmiş böyük və yüksək rütbəli zabitlərin, habelə elə bu qədər xidmət etmiş və xəstəliklərə görə buraxılmış başqa zabitlərin, gizirlər və miçmanların, habelə onların ailə üzvlərinin (arvadının, 16 yaşınadək uşaqlarının), vəfat etmiş böyük və yüksək rütbəli zabitlərin arvadlarının, bu şəxslərin sırasından olub ailə başçısını itirməyə görə pensiya alan pensiyaçıların hərbi-tibbi müəssisələrdə tibbi təminat, sanatoriya-kurort müalicəsi və istirahət hüququ saxlanılır. [\[50\]](#)

6. Hərbi xidmət vəzifələrinin icrası zamanı hərbi qulluqçuların səhhətinə zərər dəydikdə onların Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyində nəzərdə tutulan qaydada və şərtlərlə zərərin ödənilməsi hüququ vardır.

Maddə 14. Təhsil hüququ

1. Hərbi qulluqçular hərbi və əlavə təhsil müəssisələrinə daxil olmaq və orada təhsil almaq hüququna malikdirlər. [\[51\]](#)

2. Zabitlər, gizirlər və miçmanlar müddətdən artıq həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçuları mülki təhsil müəssisələrinin qiyabi şöbələrində təhsil almaq hüququna malikdirlər. [\[52\]](#)

~~3. Müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularının hərbi xidmət yerindəki axşam ümumtəhsil məktəblərində təhsil almasına icazə verilir.~~

~~4. Həqiqi hərbi xidmətdən buraxılarkən müsbət xasiyyətnamə alan hərbi qulluqçular ali və orta ixtisas məktəblərinə daxil olmaq və ali məktəblərin hazırlıq şöbəsinə qəbul olunmaqda üstünlük hüququna malikdirlər. [\[53\]](#)~~

5. Təhsil müəssisələrində oxuyarkən həqiqi hərbi xidmətə çağırılmış şəxslərin ehtiyata buraxılanda həqiqi hərbi xidmətə çağırılanadək oxuduqları həmin təhsil müəssisəsinə və həmin kursa bərpa olunmaq hüququ saxlanılır. [\[54\]](#)

M a d d ə 15. Pensiya təminatı hüququ

1. Həqiqi hərbi xidmətdən buraxıldıqdan sonra hərbi qulluqçuların və onların ailə üzvlərinin pensiya təminatı hüququna dövlət tərəfindən zəmanət verilir və bu, Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə müəyyən edilir. [\[55\]](#)

~~2. Hərbi qulluqçular sırasından olan şəxslərə pensiyalar Azərbaycan Respublikasının dövlət büdcəsindən bu məqsədlər üçün ayrılmış təxsisat hesabına ödənilir. Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş məbləğdə və qaydada pensiyalar hərbi qulluqçuların Silahlı Qüvvələrdən buraxıldıqdan sonra harada yaşamasından asılı olmayaraq ödənilir.~~

Maddə 16. Hərbi rütbə verilmək hüququ, mükafatlandırmaq hüququ

1. Hərbi qulluqçu "Hərbi xidmət haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq hazırlığı, xidmət keçməsi və vəzifəsi nəzərə alınmaqla növbəti hərbi rütbənin vaxtında verilməsi hüququna malikdir. Hərbi xidmət vəzifələrinin icrası zamanı yüksək mənəvi-döyüş keyfiyyətləri göstərmiş, vəzifə borcunu nümunəvi yerinə yetirmiş zabidlərə növbəti hərbi rütbə "Hərbi xidmət haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda onların vəzifələri müqabilində nəzərdə tutulmuş hərbi rütbədən bir pillə yüksək və ya verilmiş hərbi rütbədən bir pillə yüksək hərbi rütbə vaxtından əvvəl verilə bilər.

2. Xidmət zamanı səy göstərdiklərinə və başqalarından fərqləndiklərinə görə hərbi qulluqçuların mükafatlandırılma hüququ vardır, vəzifə borcunun icrası zamanı mərdlik və şücaət göstərilməsinə, hərbi xidmət vəzifələrinin nümunəvi yerinə yetirilməsinə görə onlar Azərbaycan Respublikasının dövlət mükafatları ilə təltifə təqdim oluna bilərlər. [\[56\]](#)

M a d d ə 17. Xidmət yerini dəyişdirmək hüququ

hərbi qulluqçunun öz səhhətinə və ya ailə üzvlərinin səhhətinə, ailə vəziyyətinə görə, xüsusi şəraitli yerlərdə xidmət üçün Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyinin müəyyən etdiyi müddəti başa çatdırmasına görə xidmət yerini dəyişdirmək hüququ var.

Maddə 18. Həqiqi hərbi qulluqçuların hərbi xidmətdən buraxılmaq hüququ [\[57\]](#)

1. Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində müəyyən olunmuş xidmət müddətini başa çatdıran, habelə həqiqi hərbi xidmətdə olmadığı son yaş həddinə çatan, yaxud səhhətinə görə dinc dövrdə hərbi xidmətə yararsız sayılan hərbi qulluqçuların ehtiyata və ya istefaya buraxılmaq hüququ vardır.

Qadınlar və müddətli həqiqi hərbi xidmətdə olan hərbi qulluqçular həqiqi hərbi xidmətdə olmağın müddətləri başa çatanadək ailə vəziyyətinə görə həqiqi hərbi xidmətdən öz arzuları ilə buraxıla bilər, zabitlər isə, bundan başqa, bir də zabit vəzifələrində beş illik xidmət müddəti başa çatdıqdan sonra öz arzuları ilə buraxıla bilər. [\[58\]](#)

2. (Çıxarılıb) [\[59\]](#)

Maddə 19. Silah gəzdirmək, saxlamaq və tətbiq etmək hüququ

hərbi qulluqçular hərbi xidmət vəzifələrinin icrası zamanı və xidmətdən kənar vaxtlarda Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində və Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin nizamnamələrində müəyyən edilən qaydada ştatlı (şəxsi) silah gəzdirmək, saxlamaq və tətbiq etmək hüququna malikdirlər.

M a d d ə 20. Müavinətlər və başqa güzəştlər almaq hüququ

1. hərbi qulluqçulara və onların ailə üzvlərinə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin müəyyən etdiyi məbləğdə və qaydada pul müavinətləri ödənilə bilər.

2. Müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçuları hərbi hissədən məktubların pulsuz göndərilməsi hüququna malikdirlər. Müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularının həqiqi hərbi xidmət yerinə məktublar və poçt bağlamaları pulsuz göndərilir. Həqiqi hərbi xidmətə çağırılmış vətəndaşların öz paltarları da pulsuz poçt baratları ilə göndərilir. [\[60\]](#)

Maddə 21. Hərbi qulluqçu ailələrinin sosial müdafiə hüququ

1. Əmək hüquq münasibətləri və sosial təminat məsələlərində zabitlərin, gizirlər və miçmanların və müddətdən artıq həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçuların ailə üzvlərinin hüquqlarının həyata keçirilməsi üçün aşağıdakı təminatlar müəyyən edilir:

a) işə qəbul olunmaq və işçilərin sayı və ya ştatı ixtisar edilərkən işdə saxlanmaq üçün üstünlük hüququ. Yerli icra hakimiyyəti başçıları, dövlət müəssisələrinin, idarələrinin və təşkilatlarının rəhbərləri, qarnizonların rəisləri, qoşun hissələrinin komandirləri hərbi qulluqçuların arvadlarının müraciət etdiyi andan ən gec bir ay keçənədək onların işə düzəldilməsi üçün tədbirlər görməlidirlər;

b) istehsalatdan ayrılmaqla hazırlıq və əlavə təhsil müəssisələrinə ilk növbədə göndərilmək və hansı vəzifə üçün hazırlanırlarsa, həmin vəzifəyə uyğun orta aylıq əmək haqqı almaq; [\[61\]](#)

v) qoşun hissələrinin olduğu şəhərlərdə, qəsəbələrdə və kənd yaşayış məntəqələrində hərbi qulluqçuların ailə üzvlərini işə düzəltmək imkanı yoxdursa, hərbi komandanlığın xahişi ilə yerli icra hakimiyyəti başçıları, nazirliklər və baş idarələr, dövlət müəssisələri, idarələri və təşkilatları tərəfindən kiçik müəssisələr, filiallar, sexlər, sahələr (istehsalatlar) təşkil edilməsi;

q) hərbi qulluqçuların məzuniyyətdə olduğu dövrdə onların arvadlarına (arzuları ilə) hər il Məzuniyyətlər verilməsi;

ğ) müvəqqəti əmək qabiliyyəti olmadığına görə hərbi qulluqçuların arvadlarına iş stajından asılı olmayaraq aldığı qazanc məbləğində **Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsinin 74-cü maddəsinə uyğun olaraq müavinətlər ödənilməsi**; [\[62\]](#)

d) (çıxarılıb) [\[63\]](#)

e) ali və orta ixtisas məktəblərini bitirmiş hərbi qulluqçu arvadlarının (ərlərinin) öz ərinin (arvadının) xidmət yerinə göndərilməsi, belə imkan olmadıqda isə (yaxud özləri istəsələr) onlara müstəqil surətdə işə düzəlmək hüququ verilməsi;

ə) ixtisas üzrə işə düzəlmək imkanının olmadığı yerlərdə ər (arvad) ilə birlikdə yaşamağın bütün müddəti sığorta stajına daxildir; [\[64\]](#)

j) hərbi qulluqçuların işləməyən arvadlarının öz ərlərinin xidmət yeri üzrə işə düzəlməsi mümkün olmadıqda onlara Azərbaycan Respublikasında fəhlə və qulluqçular üçün müəyyən edilmiş minimum əmək haqqı məbləğində aylıq pul müavinəti ödənilir.

2. Yerli icra hakimiyyəti başçıları ailədə adambaşına gəlirləri müəyyən edilmiş dolanacaq minimumundan az olan müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularının ailələrinə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində müəyyən edilən məbləğdə və qaydada maddi yardım göstərir.

(Çıxarılıb) [\[65\]](#)

Müəssisə, idarə, təşkilat ləğv edilərkən yerli icra hakimiyyəti başçıları müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçuları arvadlarını müəssisənin, idarənin, təşkilatın ləğv edilməsindən ən gec iki həftə keçənədək işə düzəltməlidirlər.

3. Müddətli xidmət hərbi qulluqçularının, hərbi təhsil müəssisələri kursantlarının (müddətli xidmət hərbi qulluqçuları və mülki gənclər sırasından) uşaqlarına müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi məbləğdə pul müavinəti ödənilir. [\[66\]](#)

4. Yerli icra hakimiyyəti başçıları hərbi qulluqçuların uşaqlarını müraciət anından ən gec bir ay keçənədək idarə mənsubiyyətindən asılı olmayaraq yaşayış yeri üzrə uşaq bağçası-körpələr evlərinə, internat məktəblərə düzəltməlidirlər. Öz uşaqlarının məktəbəqədər tərbiyə müəssisələrində saxlanması haqqını ödəmək üçün hərbi qulluqçulara onların tabe olduqları müvafiq nazirliklər və baş idarələr tərəfindən müəyyən edilmiş qaydada və məbləğdə kompensasiya ödənilir.

5. Hərbi qulluqçu və ya həqiqi hərbi xidmətdən buraxılmış şəxs həlak olduqda (vəfat etdikdə) onun ailəsi istifadə etdiyi güzəştlərə hüququnu saxlayır, bu şərtlə ki, Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində başqa hal nəzərdə tutulmasın.

6. Həlak olmuş (vəfat etmiş) hərbi qulluqçuların ailələrinə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə müəyyən edilən məbləğdə müavinət ödənilir. [\[67\]](#)

M a d d ə 22. Təklif, ərizə və şikayət hüququ

1. Hərbi qulluqçular dövlət orqanlarına, ictimai təşkilatlara və birliklərə, hərbi idarəetmə orqanlarına təkliflər göndərmək, ərizələr vermək, habelə vəzifəli şəxslərin, dövlət orqanlarının, ictimai təşkilatların və birliklərin, hərbi idarəetmə orqanlarının, habelə vətəndaşların (o cümlədən hərbi qulluqçuların) hüquqa zidd hərəkətləri barəsində müəyyən edilmiş qaydada şikayət etmək hüququna malikdirlər.

2. Müəyyən olunmuş təminatın qane etməməsi, hərbi qulluqçular barəsində komandirlərin (rəislərin) və ya başqa hərbi qulluqçuların qanunsuz xidməti sərəncamları (hərəkətləri) barəsində, hərbi-xidmət münasibətlərinin başqa məsələləri barəsində şikayətlər Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin nizamnamələrində nəzərdə tutulan qaydada verilir, nəzərdən keçirilir və həll edilir.

Hərbi qulluqçular hərbi vəzifəli şəxslərin və hərbi idarə orqanlarının qərar və hərəkətlərindən (hərəkətsizliyindən) inzibati qaydada və (və ya) məhkəməyə şikayət edə bilirlər. [\[68\]](#)

3. Şikayət verilməsinə mane olmaq və buna görə şikayət verəni cəzalandırmaq və ya təqib etmək qadağandır. Bunda təqsiri olanlar Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə müvafiq surətdə məsuliyyətə cəlb edirlər.

Şikayət verərkən qəsdən yalan məlumatlar yazmış və ya böhtan atmış hərbi qulluqçu Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə müvafiq surətdə məsuliyyət daşıyır.

4. Hərbi qulluqçuların və onların ailə üzvlərinin müraciətləri (təklifləri, ərizələri, şikayətləri) daxil olduğu gündən etibarən ən gec *15 iş günü* ərzində baxılır. [\[69\]](#)

Maddə 23. Hərbi xidmətlə əlaqədar olaraq hərbi qulluqçuların hüquqlarının məhdudlaşdırılması

Hərbi xidmətin xarakterindən və şəraitindən, xidmət vəzifələrinin yerinə yetirilməsi xüsusiyyətlərindən asılı olaraq hərbi qulluqçuların Azərbaycan Respublikası vətəndaşları üçün müəyyən edilmiş hüquqları məhdudlaşdırılır:

- a) hərbi qulluqçuların tətillərinə hüququ yoxdur;
- b) hərbi qulluqçuların həmkarlar ittifaqlarının üzvü ola bilməzlər;
- v) hərbi qulluqçuların xüsusi sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olması, istehsal və vasitəçilik fəaliyyəti göstərən kooperativlərdə maaşlı ştat vəzifələri tutması qadağandır;
- q) Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin nizamnamələri ilə müəyyən edilən qaydada hərbi qulluqçuların istirahət müddəti məhdudlaşdırıla (xidmət vaxtı artırıla) bilər;
- ğ) müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularının mülki ali və orta ixtisas təhsil müəssisələrində təhsil almasına icazə verilmir; [\[70\]](#)
- d) hərbi qulluqçuların daimi yaşamaq üçün xaricə getməsi qadağandır;
- e) hərbi hissələrin yerləşməsi şərtlərinə uyğun olaraq hərbi qulluqçuların yaşayış yeri seçməsi və hərəkət sərbəstliyi məhdudlaşdırılır.

2. Müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularının məzuniyyəti onların hauptvaxtda olduğu günlərin sayı qədər qısaldıla bilər. [\[71\]](#)

3. Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələrində və Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq yaradılmış başqa silahlı birləşmələrdə qulluq edən hərbi qulluqçular (hərbi ataşələr, hərbi nümayəndələr və onların köməkçiləri istisna olmaqla), habelə Azərbaycan Respublikasının hüdudlarından kənar da beynəlxalq hərbi təlimlərə, antiterror, xilasetmə və xidməti zərurətlə bağlı digər tədbir və ya əməliyyatlara cəlb olunan müddətli həqiqi hərbi xidmət keçən hərbi qulluqçular müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarının rəsmiləşdirilmiş icazəsi olduqda Azərbaycan Respublikasından gedə bilərlər. [\[72\]](#)

Maddə 24. Ümumi vəzifələr

1. hərbi qulluqçular Azərbaycan Respublikasının vətəndaşları üçün nəzərdə tutulmuş vəzifələrdən əlavə hərbi xidmətin xüsusiyyətləri ilə bağlı olan başqa vəzifələri də yerinə yetirirlər.

2. "Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələri haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq hərbi qulluqçular aşağıdakıları etməyə borcludurlar:

Azərbaycan Respublikasının mənafeyini, suverenliyini, ərazi bütövlüyünü və müstəqilliyini qorumaq;

Azərbaycan Respublikasına sadıq olmaq barəsində hərbi and içmək;

Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına və Azərbaycan Respublikasının başqa qanunlarına ciddi əməl etmək, komandirlərin və rəislərin əmrlərini qeyd-şərtsiz yerinə yetirmək;

Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin nizamnamələrində nəzərdə tutulan başqa vəzifələri yerinə yetirmək.

3. hərbi qulluqçuların vəzifələri və bu vəzifələri yerinə yetirməsi qaydası Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin nizamnamələri, habelə Azərbaycan Respublikası ali

dövlət hakimiyyəti və idarəetmə orqanlarının qərarları əsasında qəbul olunmuş normativ aktlarla müəyyən edilir.

Maddə 25. Xüsusi vəzifələr

hərbi qulluqçular döyüş növbəsində, döyüş xidmətində, kündəlik və qarnizon növbələrində olarkən, təbii fəlakət nəticələrinin aradan qaldırılmasına cəlb edilərkən, habelə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş başqa hallarda xüsusi vəzifələri yerinə yetirirlər. Bu vəzifələrin məzmunu və yerinə yetirilməsi qaydası Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi, Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin nizamnamələri ilə və başqa aktlarla müəyyən edilir.

III BÖLMƏ

HƏRBİ QULLUQÇULARIN STATUSU ÜÇÜN TƏMİNATLAR

M a d d ə 26. Hərbi qulluqçuların statusunu təmin etmək sahəsində dövlət orqanlarının, müəssisələrinin, idarələrinin, təşkilatlarının və vəzifəli şəxslərin vəzifəsi və məsuliyyəti

1. Dövlət orqanları, müəssisələri, idarələri, təşkilatları, vəzifəli şəxslər, hərbi idarəetmə orqanlarının komandirləri (rəisləri) öz səlahiyyətləri və vəzifələri daxilində hərbi qulluqçuların statusunu təmin edirlər. Hərbi qulluqçuların hüquqlarının və qanuni mənafeyinin həyata keçirilməsi sahəsində vəzifələrini icra etməməkdə və ya lazımcıca icra etməməkdə təqsirli olan vəzifəli şəxslər qanunvericiliyə müvafiq surətdə məsuliyyət daşıyırlar.

2. Onlara qarşı qanunsuz hərəkətlər nəticəsində həqiqi hərbi xidmətdən ehtiyata buraxılmış, hərbi rütbədən məhrum edilmiş və ya hərbi rütbəsi kiçildilmiş zabitlər və müddətindən artıq həqiqi hərbi xidmət qulluqçuları məhkəmənin qərarı ilə əvvəlki rütbəyə, həqiqi hərbi xidmətə, əvvəlki xidmət yerində və ya hərbi təhsil müəssisəsində təhsil aldığı yerdə tutduğu vəzifədən aşağı olmayan vəzifəyə bərpa edilir. Həqiqi hərbi xidmətdən qanunsuz buraxılmaq günündən hərbi xidmətə bərpa gününədək keçən vaxt, qanunsuz həbsdə saxlanmaq və ya qanunsuz məhkumluğun nəticəsində cəza çəkmək vaxtı hərbi qulluqçuların həqiqi hərbi xidmət müddətinə, hərbi rütbədə xidmət müddətinə, müvafiq vəzifələrdə xidmət müddətinə, pensiya təyin edilmək üçün xidmət müddətinə, müddətli həqiqi hərbi xidmət qulluqçularının isə xidmət hərbi xidmət müddətinə daxil edilir. [73]

Onlara qarşı qanunsuz hərəkətlər nəticəsində yaşayış sahəsindən məhrum edilmiş hərbi qulluqçulara bir ay müddətində əvvəlki yaşayış sahələri qaytarılır və ya üç aydan gec olmayaraq bərabər dəyərli abad yaşayış sahəsi növbədənkenar verilir.

3. Təhqiqat, ibtidai istintaq, prokurorluq və məhkəmə orqanlarının qanunsuz hərəkətləri nəticəsində hərbi qulluqçulara vurulmuş ziyan qanunvericiliyə müvafiq olaraq ödənilir. [74]

M a d d ə 27. Hərbi qulluqçuların dövlət tərəfindən məcburi şəxsi sığortalanması

Hərbi qulluqçuların hərbi xidmət (toplanışlar) dövründə həlak olması (ölməsi), xəsarət (yaralanma, travma, kontuziya) alması, səhhətinin (sağlamlığının) pozulması (xəstəliklə əlaqədar sağlamlığına ziyan dəydikdə), habelə hərbi xidmət vəzifələrini yerinə yetirməsi ilə bağlı bədbəxt hadisələrin nəticələrinin ehtimalına qarşı hərbi qulluqçu statusunu əldə etdikləri gündən onlar dövlət tərəfindən icbari şəxsi sığorta edilirlər. [75]

Hərbi xidmət keçərkən əmək qabiliyyətini itirmiş şəxslərin sosial təminatına dövlət zəmanət verir.

~~Sığortalamanın qaydası, şərtləri və sığorta ödənişlərinin məbləği Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən müəyyən edilir. [76]~~

Maddə 28. Həlak olmuş (ölmüş) hərbi qulluqçuların ailələrinin yaşayış sahələri ilə təmin edilməsi

Hərbi xidmət vəzifələrinin icrası zamanı həlak olmuş (ölmüş) hərbi qulluqçunun ailəsinə, zərurət olduqda, hərbi qulluqçunun həlak olduğu (öldüyü) gündən ən gec 6 ay keçənədək dövlət mənzil fondu hesabına növbədən kənar abad mənzil almaq və ya mənzil şəraitini yaxşılaşdırmaq hüququ verilir, uşaqları yetkinlik yaşına çatanadək müvəqqəti mənzilin kirayəsi üçün kompensasiyanın ödənilməsi davam etdirilir.[\[77\]](#)

Maddə 29. Hərbi qulluqçunun şəxsi əmlakının zədələnməsi, məhv olması və ya itirilməsi nəticəsində dəymiş zərərin ödənilməsi

Hərbi xidmət vəzifələrini və ya vəzifə borcunu icra etməsi ilə əlaqədar olaraq hərbi qulluqçunun şəxsi əmlakının zədələnməsi, məhv olması və ya itirilməsi nəticəsində ona və ailəsinə dəyən zərər Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş qaydada tam həcmdə ödənilir.[\[78\]](#)

IV BÖLMƏ

HƏRBİ QULLUQÇULARIN MƏSULİYYƏTİ

Maddə 30. İntizam məsuliyyəti, inzibati və cinayət məsuliyyəti

1. Hərbi qulluqçular hüquq pozuntuları törətmək üstündə Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan qanunvericiliyinə müvafiq surətdə məsuliyyət daşıyırlar.

Hərbi rütbəsindən və xidmət vəziyyətindən asılı olmayaraq hərbi qulluqçular qanun qarşısında bərabərdirlər.[\[79\]](#)

2. İntizam nizamnamələrində bilavasitə nəzərdə tutulmuş hallarda hərbi qulluqçular inzibati xətalara görə intizam məsuliyyəti, qalan hallarda isə *Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş qaydada* inzibati məsuliyyət daşıyırlar. ~~Göstərilən şəxslərə inzibati həbs tətbiq edilə bilməz. Müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularına isə inzibati həbs və inzibati cərimə tətbiq edilə bilməz.~~[\[80\]](#)

(Çıxarılıb)[\[81\]](#)

3. Qeyri-hərbi cinayətlərin törədilməsinə görə hərbi qulluqçular ümumi əsaslarla cinayət məsuliyyəti daşıyırlar. Müəyyən edilmiş hərbi xidmət qaydasına qarşı cinayət törədilməsinə görə onlar Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə müvafiq surətdə hərbi cinayətlərə görə cinayət məsuliyyəti daşıyırlar.

Maddə 31. Hərbi qulluqçular barəsində cinayət mühakimə icraatı

Hərbi qulluqçular barəsində cinayət mühakimə icraatı Azərbaycan Respublikasının cinayət-prosessual qanunvericiliyinə müvafiq surətdə həyata keçirilir.[\[82\]](#)

**Azərbaycan Respublikasının Prezidenti
A. MÜTƏLLİBOV.**

Bakı şəhəri, 25 dekabr 1991-ci il.
№ 36.

İSTİFADƏ OLUNMUŞ MƏNBƏ SƏNƏDLƏRİNİN SİYAHISI

1. 12 yanvar 1993-cü il tarixli 450 nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**AR Ali Sovetinin Məlumatı, 1993-cü il, № 5, maddə 132**)
2. 2 may 1995-ci il tarixli 1030 nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu
3. 25 aprel 1997-ci il tarixli 279-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1997-ci il, № 5, maddə 378**)
4. 7 oktyabr 1997-ci il tarixli 378-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 1, maddə 15**)
5. 10 oktyabr 1997-ci il tarixli 380-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 1, maddə 16**)
6. 2 aprel 1999-cu il tarixli 649-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1999-cu il, № 4, maddə 228**)
7. 2 aprel 1999-cu il tarixli 650-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1999-cu il, № 5, maddə 286**)
8. 27 mart 2001-ci il tarixli 107-IIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2001-ci il, № 1, maddə 16**)
9. 27 mart 2001-ci il tarixli 108-IIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2001-ci il, № 6, maddə 363**)
10. 12 oktyabr 2001-ci il tarixli 202-IIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2001-ci il, № 11, maddə 694**)
11. 15 noyabr 2001-ci il tarixli 214-IIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2001-ci il, № 12, maddə 731**)
12. 23 noyabr 2001-ci il tarixli 219-IIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2001-ci il, № 12, maddə 736**)
13. 30 dekabr 2003-cü il tarixli 568-IIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2004-cü il, № 2, maddə 57**)
14. 5 mart 2004-cü il tarixli 597-IIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2004-cü il, № 4, maddə 199**)
15. 5 mart 2004-cü il tarixli 598-IIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2004-cü il, № 3, maddə 133**)
16. 6 aprel 2004-cü il tarixli 620-IIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2004-cü il, № 4, maddə 212**)
17. 18 may 2004-cü il tarixli 652-IIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2004-cü il, № 7, maddə 507**)
18. 1 iyun 2004-cü il tarixli 679-IIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2004-cü il, № 8, maddə 596**)
19. 1 sentyabr 2005-ci il tarixli 977-IIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**"Azərbaycan" Qəzeti, 11 oktyabr 2005-ci il**)
20. 23 dekabr 2005-ci il tarixli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**"Azərbaycan" Qəzeti, 30 dekabr 2005-ci il**)
21. 3 mart 2006-cı il tarixli 75-IIIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Topplusu, 2006-cı il, № 4, maddə 312**)
22. 20 oktyabr 2006-cı il tarixli 171-IIIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Topplusu, 2006-cı il, № 11, maddə 933**)
23. 17 aprel 2007-ci il tarixli 317-IIIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2007-ci il, № 6, maddə 561**)

24. 16 iyun 2007-ci il tarixli 389-IIIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2007-ci il, № 8, maddə 756**)
25. 19 oktyabr 2007-ci il tarixli 462-IIIQD nömrəli Azərbaycan Respublikası Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2007-ci il, № 11, maddə 1078**)
26. 9 oktyabr 2007-ci il tarixli 430-IIIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2007-ci il, № 11, maddə 1053**)
27. 1 fevral 2008-ci il tarixli 540-IIIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2008-ci il, № 3, maddə 156**)
28. 24 iyun 2008-ci il tarixli 654-IIIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2008-ci il, №6, maddə 481**)
29. 2 iyun 2008-ci il tarixli **618-IIIQD** nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2008-ci il, № 6, maddə 462**)
30. 4 iyul 2008-ci il tarixli 668-IIIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**“Azərbaycan” qəzeti, 10 avqust 2008-ci il, № 176, Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2008-ci il, № 8, maddə 709**)
31. 28 oktyabr 2008-ci il tarixli 709-IIIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**“Azərbaycan” qəzeti 12 dekabr 2008-ci il, № 277, Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2008-ci il, № 12, maddə 1048**)
32. 1 fevral 2010-cu il tarixli **951-IIIQD** nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**“Azərbaycan” qəzeti, 19 mart 2010-cu il, № 62, Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2010-cu il, № 03, maddə 171**)
33. 11 may 2010-cu il tarixli **1005-IIIQD** nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**“Azərbaycan” qəzeti 12 iyun 2010-cu il, № 126, Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2010-cu il, № 6, maddə 482**)
34. 21 dekabr 2010-cu il tarixli **38-IVQD** nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**“Respublika” qəzeti, 18 fevral 2011-ci il, № 38, “Azərbaycan” qəzeti, 20 fevral 2011-ci il, № 40, Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2011-ci il, № 02, maddə 71**)
35. 17 oktyabr 2014-cü il tarixli 1053-IVQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**“Respublika” qəzeti, 25 noyabr 2014-cü il, № 257; Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2011-ci il, № 11, maddə 1333**)
36. 30 sentyabr 2015-ci il tarixli 1319-IVQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**“Azərbaycan” qəzeti, 4 noyabr 2015-ci il, № 242, Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2015-ci il, № 10, maddə 1085**)
37. 14 iyun 2016-cı il tarixli 283-VQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**“Azərbaycan” qəzeti, 26 iyun 2016-cı il, № 137, Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2016-cı il, № 6, maddə 1011**)

QANUNA EDİLMİŞ DƏYİŞİKLİK VƏ ƏLAVƏLƏRİN SIYAHISI

---

[1] 12 yanvar 1993-cü il tarixli 450 nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**AR Ali Sovetinin Məlumatı, 1993-cü il, № 5, maddə 132**) ilə 1-ci 3-cü bəndindən **“Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələri haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə**” sözləri çıxarılmışdır.

KM2 26 oktyabr 2001-ci il tarixli Azərbaycan Respublikasının **Konstitusiyaya Məhkəməsinin Qərarı** (**“Azərbaycan” qəzeti 28 oktyabr 2001-ci il, № 247 Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsinin Məlumatı №1/2002**) ilə 2. «Hərbi

qulluqçuların statusu haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun 2-ci maddəsinin birinci hissəsində göstərilən hərbi qulluqçu statusuna malik şəxslər hərbi hissəni və ya xidmət yerini özbaşına tərk etməyə görə Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 333-cü maddəsi ilə cinayət məsuliyyətinə cəlb edilə bilər.

[2] 7 oktyabr 1997-ci il tarixli 378-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 1, maddə 15**) ilə 2-ci maddənin birinci bəndində **“Azərbaycan Respublikasının Qanunvericiliyinə müvafiq surətdə yaradılmış başqa qoşun birləşmələrində hərbi xidmətdə olan”** sözləri **“Azərbaycan Respublikasının Qanunvericiliyinə uyğun olaraq yaradılmış başqa silahlı birləşmələrdə həqiqi hərbi xidmətdə olan”** sözləri ilə əvəz edilmişdir.

[3] 12 yanvar 1993-cü il tarixli 450 nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**AR Ali Sovetinin Məlumatı, 1993-cü il, № 5, maddə 132**) ilə 2-ci maddənin 2-ci bəndi çıxarılmış və 3-cü və 4-cü bəndlər müvafiq olaraq 2-ci və 3-cü bəndləri hesab edilmişdir. Maddənin əvvəlki redaksiyasında deyilirdi:

~~Hərbi qulluqçulara aşağıdakılar aiddir: zabit heyəti, müddətindən artıq xidmət hərbi qulluqçuları, hərbi tədris müəssisələrinin kursantları, müddətli xidmət serjantları, starşinaları, əsgərləri və matrosları.~~

[4] 12 yanvar 1993-cü il tarixli 450 nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**AR Ali Sovetinin Məlumatı, 1993-cü il, № 5, maddə 132**) ilə 2-ci maddənin 3-cü bəndindən **“Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələri haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq** sözləri çıxarılmışdır.

KM1 26 oktyabr 2001-ci il tarixli Azərbaycan Respublikasının **Konstitusiya Məhkəməsinin Qərarı (“Azərbaycan” qəzeti 28 oktyabr 2001-ci il, № 247 Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin Məlumatı №1/2002)** ilə 1. «Hərbi qulluqçuların statusu haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun 3-cü maddəsində göstərilən hərbi xidmətə çağırılmış şəxslərin Respublika toplanış məntəqəsindən özbaşına getməsi və ya orada tibbi müayinə keçdikdən sonra hərbi qulluğa getməkdən yayınması Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 333-cü maddəsində nəzərdə tutulan cinayətin tərkibini yaratmır.

[5] 7 oktyabr 1997-ci il tarixli **378-IQD** nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 1, maddə 15**) ilə 3-cü maddədə **“qoşun hissəsinin siyahılarından”** sözləri **“hərbi hissənin siyahılarından”** sözləri ilə əvəz edilmişdir.

21 dekabr 2010-cu il tarixli **38-IVQD** nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**“Respublika” qəzeti, 18 fevral 2011-ci il, № 38, “Azərbaycan” qəzeti, 20 fevral 2011-ci il, № 40, Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Topplusu, 2011-ci il, № 02, maddə 71**) ilə 3-cü maddədə hər iki halda **“tədris”** sözü **“təhsil”** sözü ilə əvəz edilmişdir.

[6] 20 oktyabr 2006-cı il tarixli 171-IIIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Topplusu, 2006-cı il, № 11, maddə 933**) ilə 6-cı maddəsinin 3-cü hissəsindən **“və hərbi sirri”** sözləri çıxarılmışdır.

[7] 5 mart 2004-cü il tarixli 598-IIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2004-cü il, № 3, maddə 133**) ilə 8-ci maddənin 2-ci bəndində **“yalnız prokurorun sanksiyasına və ya məhkəmənin**

qərarına əsasən" sözləri "**qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada**" sözləri ilə əvəz edilmişdir.

7 oktyabr 1997-ci il tarixli **378-IQD** nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 1, maddə 15**) ilə 8-ci maddənin ikinci bəndində "**qoşun hissəsinin komandiri**" sözləri "**hərbi hissə komandiri**" sözləri ilə, "**əsgər dustaqxanasında**" sözləri isə "**hauptvaxtda**" sözləri ilə əvəz edilmişdir.

[8] 12 yanvar 1993-cü il tarixli **450** nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**AR Ali Sovetinin Məlumatı, 1993-cü il, № 5, maddə 132**) ilə 9-cu maddənin 1-ci bəndindən "**Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələri haqqında**" **Azərbaycan Respublikasının Qanununda müəyyən edilmiş qaydada**" sözləri çıxarılmışdır.

[9] 7 oktyabr 1997-ci il tarixli **378-IQD** nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 1, maddə 15**) ilə 9-cu maddənin üçüncü bəndində "**qoşun hissəsinin komandiri (qoşun müəssisəsinin və təşkilatının rəisi) hərbi qulluqçuların (müddətli xidmət hərbi qulluqçularından başqa)**" sözləri "**hərbi hissə komandiri (hərbi müəssisə və təşkilatın rəisi) hərbi qulluqçuların (müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularından başqa)**" sözləri ilə əvəz edilmişdir.

[10] 1 iyun 2004-cü il tarixli 679-IIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2004-cü il, № 8, maddə 596**) ilə 9-cu maddəsinin 4-cü bəndinin ikinci abzası çıxarılmışdır. Maddənin əvvəlki redaksiyasında deyilirdi:

~~Yerli icra hakimiyyəti başçıları həqiqi hərbi xidmətdən buraxılan hərbi qulluqçuların ixtisası nəzərə alınmaqla işə düzəlməsini müraciət günündən ən gec bir ay keçənədək təmin etməlidirlər.~~

[11] 2 may 1995-ci il tarixli 1030 nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə 9-cu maddənin 4-cü bəndinin ikinci abzasında "**zabitlər**", "**zabitlərin**", "**zabitlərə**", "**zabitləri**" sözlərindən sonra ismin müvafiq hallarında "**gizirlər və miçmanlar**" sözləri əlavə edilmişdir.

[12] 7 oktyabr 1997-ci il tarixli 378-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 1, maddə 15**) ilə 9-cu maddənin beşinci bəndində "**qoşun hissələrində və müəssisələrində**" sözləri "**hərbi hissələrdə və müəssisələrdə**" sözləri ilə əvəz edilmişdir.

[13] 7 oktyabr 1997-ci il tarixli 378-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 1, maddə 15**) ilə 9-cu maddənin dördüncü bəndinin birinci və ikinci abzaslarında, eləcə də altıncı bəndində "**hərbi xidmətdən**" sözlərindən əvvəl "**həqiqi**" sözü əlavə edilmiş və ikinci abzasında "**müddətindən artıq xidmət hərbi qulluqçuları**" sözləri "**müddətdən artıq həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçuları**" sözləri ilə əvəz edilmişdir.

[14] 7 oktyabr 1997-ci il tarixli 378-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 01, maddə 15**) ilə 9-cu maddənin yeddinci bəndində "**müddətli hərbi xidmətə**" sözləri "**müddətli həqiqi hərbi xidmətə**" sözləri ilə əvəz edilmişdir.

1 fevral 2008-ci il tarixli 540-IIIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2008-ci il, № 3, maddə 156**) ilə 9-cu maddəsinin 7-ci bəndi yeni redaksiyada verilmişdir.

Əvvəlki redaksiyada deyilirdi:

~~7. Müddətli həqiqi hərbi xidmətə çağırılanadək işləmiş şəxslərin həmin müəssisədə, idarədə və təşkilatda əvvəlki vəzifədə və ya buna bərabər vəzifədə işə girmək hüququ saxlanılır.~~

1 fevral 2010-cu il tarixli **951-IIIQD** nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**“Azərbaycan” qəzeti, 19 mart 2010-cu il, № 62, Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2010-cu il, № 03, maddə 171**) ilə 9-cu maddəsinin 7-ci bəndində **“şəxslərin”** sözündən sonra **“müddətli”** sözü əlavə edilmişdir, bənddən **“, işçilərin sayının və ştatlarının ixtisarı halları”** sözləri çıxarılmışdır və bəndə ikinci cümlə əlavə edilmişdir.

[15] 24 iyun 2008-ci il tarixli 654-IIIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2008-ci il, №6, maddə 481**) ilə 10-cu maddəsinin 2-ci bəndinin ikinci abzası çıxarılmışdır.

[16] 12 yanvar 1993-cü il tarixli 450 nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**AR Ali Sovetinin Məlumatı, 1993-cü il, № 5, maddə 132**) ilə 10-cu maddənin 2-ci bəndinin birinci abzasına aşağıdakı cümlə əlavə edilmişdir: **“Döyüş əməliyyatlarında iştirak edən hərbi qulluqçuların hər xidmət günü və pul ödəncləri üçqat hesablanır”**.

2 may 1995-ci il tarixli 1030 nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə 10-cu maddənin 2-ci bəndinin birinci abzasında **“zabitlərin”** sözlərindən sonra ismin müvafiq hallarında **“gizirlər və miçmanların”** sözləri əlavə edilmişdir.

7 oktyabr 1997-ci il tarixli 378-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 1, maddə 15**) ilə 10-cu maddənin ikinci bəndinin birinci abzasında **“müddətindən artıq xidmət hərbi qulluqçularının”** sözləri **“müddətdən artıq həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularının”** sözləri ilə əvəz edilmişdir.

1 sentyabr 2005-ci il tarixli 977-IIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2005-ci il, № 10, maddə 871**) ilə 10-cu maddənin 2-ci bəndinin birinci abzasının üçüncü cümləsi yeni redaksiyada verilmişdi. Maddənin əvvəlki redaksiyasında deyilirdi:

~~Dövlət qulluqçularının əmək haqqı artırıldıqda və dolanacaq xərclərinin indeksi dəyişildikdə hərbi qulluqçuların təminat xərcliyinin normaları da yüksəldilir.~~

[17] 17 aprel 2007-ci il tarixli 317-IIIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2007-ci il, № 6, maddə 561**) ilə 10-cu maddənin 3-cü bəndi çıxarılmışdır.

[18] 23 noyabr 2001-ci il tarixli 219-IIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2001-ci il, № 12, maddə 736**) ilə 10-cu maddəsinin 4-cü bəndindən **“vergitutma və”** sözləri çıxarılmışdır.

[19] 7 oktyabr 1997-ci il tarixli 378-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan**

Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 1, maddə 15) ilə 10-cu maddənin altıncı bəndində **“müddətli xidmət hərbi qulluqçuları”** sözləri **“müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçuları”** sözləri ilə əvəz edilmişdir.

[20] 3 mart 2006-cı il tarixli 75-IIIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2006-cı il, № 4, maddə 312**) ilə 10-cu maddəyə 7-ci bənd əlavə edilmişdir.

[21] 7 oktyabr 1997-ci il tarixli 378-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 1, maddə 15**) ilə 11-ci maddənin birinci bəndinin birinci abzasında “**müddətli xidmət hərbi qulluqçularından başqa**” sözləri “**müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularından başqa**” sözləri ilə əvəz edilmişdir.

16 iyun 2007-ci il tarixli 389-IIIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2007-ci il, № 8, maddə 756**) ilə 11-ci maddəsinin birinci bəndində “bayram” sözündən əvvəl “iş günü hesab edilməyən” sözləri əlavə edilmişdir.

[22] 7 oktyabr 1997-ci il tarixli 378-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 1, maddə 15**) ilə 11-ci maddənin birinci bəndinin ikinci abzasında “**qoşun hissəsinin (bölməsinin)**” sözləri “**hərbi hissənin (bölmənin)**” sözləri ilə, “**müddətdən artıq xidmət hərbi qulluqçularının**” sözləri ilə əvəz edilmişdir.

[23] 21 dekabr 2010-cu il tarixli **38-IVQD** nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (“**Respublika**” qəzeti, 18 fevral 2011-ci il, № 38, “**Azərbaycan**” qəzeti, 20 fevral 2011-ci il, № 40, **Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2011-ci il, № 02, maddə 71**) ilə 11-ci maddənin 1-ci bəndinin üçüncü hissənin ikinci abzasında “**tədris**” sözü “**təhsil**” sözü ilə əvəz edilmişdir.

[24] 7 oktyabr 1997-ci il tarixli 378-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 1, maddə 15**) ilə 11-ci maddənin birinci bəndinin üçüncü abzasının birinci cümləsində “**müddətli xidmət hərbi qulluqçuları**” sözləri “**müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçuları**” sözləri ilə, ikinci cümləsində isə “**müddətindən artıq xidmət hərbi qulluqçuları**” sözləri “**müddətdən artıq həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularına**” sözləri ilə əvəz edilmişdir.

[25] 21 dekabr 2010-cu il tarixli **38-IVQD** nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (“**Respublika**” qəzeti, 18 fevral 2011-ci il, № 38, “**Azərbaycan**” qəzeti, 20 fevral 2011-ci il, № 40, **Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2011-ci il, № 02, maddə 71**) ilə 11-ci maddənin 1-ci bəndinin beşinci hissənin “d” yarım-bəndində “**hərbi-tədris**” sözləri “**hərbi təhsil**” sözləri ilə, “e” yarım-bəndində “**tədris məzuniyyəti**” sözləri “**təhsil məzuniyyəti**” sözləri ilə əvəz edilmişdir.

[26] 12 oktyabr 2001-ci il tarixli 202-IIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2001-ci il, № 11, maddə 694**) ilə 11-ci maddənin birinci bəndinə dördüncü abzasdan sonra yeni abzas əlavə edilmişdir.

[27] 2 may 1995-ci il tarixli 1030 nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə 11-ci maddənin 1-ci bəndinin beşinci abzası yeni redaksiyada verilmişdir. Maddənin əvvəlki redaksiyasında deyilirdi:

~~İldə bir dəfə zabıtlərə, gizirlər və miçmanlara 45 günlük, müddətindən artıq xidmət hərbi qulluqçularına 30 günlük, əsgərlərə və serjantlara 10 günlük növbəti məzuniyyət verilir; məzuniyyətin keçirildiyi yərə gedib-qayıtmaq vaxtı həmin müddətə daxil deyildir.~~

[28] 7 oktyabr 1997-ci il tarixli 378-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 1, maddə 15**) ilə 11-ci maddənin birinci bəndinin altıncı abzasında “**müddətli xidmət hərbi qulluqçularına**” sözləri “**müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularına**” sözləri ilə əvəz edilmişdir.

[29] 2 may 1995-ci il tarixli 1030 nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə 11-ci maddənin birinci bəndinin yeddinci abzasında “**zabitlərə**” sözlərindən sonra ismin müvafiq hallarında “**gizirlər və miçmanlara**” sözləri əlavə edilmişdir.

7 oktyabr 1997-ci il tarixli 378-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 1, maddə 15**) ilə 11-ci maddənin birinci bəndinin yeddinci abzası yeni redaksiyada verilmişdir. Əvvəlki redaksiyada deyilirdi:

~~Yaşa görə ehtiyata və ya istefaya buraxılmazdan əvvəlki üç ilin birində zabitlərə, gizirlər və miçmanlara hərbi xidmətdən buraxılmaqla bağlı məsələləri həll etmək üçün öz arzuları ilə üç ay müddətində növbəti məzuniyyət verilir.~~

[30] 11 may 2010-cu il tarixli **1005-IIIQD** nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (“**Azərbaycan**” qəzeti 12 iyun 2010-cu il, № 126, **Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2010-cu il, № 6, maddə 482**) ilə “Hərbi xidmətkeçmə haqqında Əsasnamə”nin 121-ci maddəsinə ikinci hissə əlavə edilmişdir.

[31] 7 oktyabr 1997-ci il tarixli 378-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 1, maddə 15**) ilə 11-ci maddənin ikinci bəndində “**müddətli xidmət hərbi qulluqçuları qoşun hissəsinin**” sözləri “**müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçuları hərbi hissəsinin**” sözləri ilə, “**qoşun nizamnamələri**” sözləri “**hərbi nizamnamələr**” sözləri ilə əvəz edilmişdir.

[32] 28 oktyabr 2008-ci il tarixli 709-IIIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (“**Azərbaycan**” qəzeti 12 dekabr 2008-ci il, № 277, **Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2008-ci il, №12, maddə 1048**) ilə 12-ci maddəsində maddənin adında və 2-ci bəndinin üçüncü abzasının ikinci cümləsində “**torpaq sahəsilə**”, həmin bəndin üçüncü abzasının birinci cümləsində “**pulsuz torpaq sahəsilə**”, üçüncü cümləsində “**torpaq sahəsinə**”, dördüncü cümləsində, dördüncü və beşinci abzaslarında “**torpaq sahəsi**” sözlərindən əvvəl “**fərdi yaşayış evinin tikintisi üçün**” sözləri əlavə edilmişdir.

[33] 7 oktyabr 1997-ci il tarixli 378-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, №1, maddə 15**) ilə 12-ci maddənin birinci bəndinin birinci abzasında “**müddətli xidmət hərbi qulluqçularından başqa**” sözləri “**müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularından başqa**” sözləri ilə, “**qoşun hissəsinin ünvanı**” sözləri “**hərbi hissənin ünvanı**” sözləri ilə əvəz edilmişdir.

5 mart 2004-cü il tarixli 597-IIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2004-cü il, № 4, maddə 199**) ilə 12-ci maddənin 1-ci bəndinin ikinci cümləsində “**nazirliklərin, baş idarələrin**” sözləri “**mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının**” sözləri ilə əvəz edilmişdir.

[34] 21 dekabr 2010-cu il tarixli **38-IVQD** nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (“**Respublika**” qəzeti, 18 fevral 2011-ci il, № 38, “**Azərbaycan**” qəzeti, 20 fevral 2011-ci il, № 40, **Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Topplusu, 2011-ci il, № 02, maddə 71**) ilə 12-ci maddənin 1-ci bəndinin ikinci və üçüncü hissələrində “**tədris**” sözü “**təhsil**” sözü ilə əvəz edilmişdir.

[35] 2 iyun 2008-ci il tarixli **618-IIIQD** nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Topplusu, 2008-ci il, № 6, maddə 462**) ilə 12-ci maddəsinin 1-ci bəndinin üçüncü abzasında “**şərti maliyyə vahidi məbləğinin iyirmi beş misindən**” sözləri “**iyirmi səkkiz manatdan**” sözləri ilə əvəz edilmişdir.

[36] 3 mart 2006-cı il tarixli nömrəli 75-IIIQD Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Topplusu, 2006-cı il, № 4, maddə 312**) ilə 12-ci maddənin birinci bəndinə üçüncü və dördüncü abzaslar əlavə edilmişdir.

[37] 6 aprel 2004-cü il tarixli 620-IIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2004-cü il, № 4, maddə 212**) ilə 12-ci maddənin adında “**mənzillə**” sözündən sonra “**və ya torpaq sahəsilə**” sözləri əlavə edilmiş, 2-ci bəndin birinci abzasında “**hərbi qulluqçuların (müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularından başqa)**” sözlərindən sonra “**,ehtiyata və ya istefaya buraxılmış hərbi qulluqçuların**” sözləri, “**fərdi yaşayış evinin tikintisi üçün**” sözlərindən sonra “**müəyyən olunmuş qaydada bələdiyyələrdən pulsuz**” sözləri əlavə edilmişdir.

[38] 7 oktyabr 1997-ci il tarixli 378-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 1, maddə 15**) ilə 12-ci maddənin ikinci bəndinə birinci və ikinci abzaslar əlavə edilmişdir.

[39] 2 may 1995-ci il tarixli 1030 nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə 12-ci maddənin 2-ci bəndinin birinci abzasında “**zabitlər**” sözlərindən sonra “**gizirlər və miçmanlar**” sözləri əlavə edilmiş və 2-ci bəndinin ikinci cümləsində “**müddətli xidmət hərbi qulluqçuları**” sözləri “**müddətindən artıq xidmət hərbi qulluqçuları**” sözləri ilə əvəz edilmişdir.

7 oktyabr 1997-ci il tarixli 378-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 1, maddə 15**) ilə 12-ci maddənin ikinci bəndinin birinci abzasında “**müddətindən artıq xidmət hərbi qulluqçuları**” sözləri “**müddətdən artıq həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçuları**” sözləri ilə əvəz edilmişdir.

[40] 6 aprel 2004-cü il tarixli 620-IIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2004-cü il, № 4, maddə 212**) ilə 12-ci maddənin adında “**mənzillə**” sözündən sonra “**və ya torpaq sahəsilə**” sözləri əlavə edilmiş,

2-ci bəndinin:

a) birinci abzasında “**hərbi qulluqçuların (müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularından başqa)**” sözlərindən sonra “**, ehtiyata və ya istefaya buraxılmış hərbi qulluqçuların**” sözləri, “**fərdi yaşayış evinin tikintisi üçün**” sözlərindən sonra “**müəyyən olunmuş qaydada bələdiyyələrdən pulsuz**” sözləri əlavə edilmiş;

b) üçüncü abzasın birinci cümləsində “**mənzillə**” sözündən sonra “**və ya mənzil olmadıqda müəyyən olunmuş qaydada bələdiyyələr pulsuz torpaq sahəsilə**” sözləri, ikinci cümləsində “**mənzillə**” sözündən sonra “**və ya torpaq sahəsilə**” sözləri, üçüncü cümləsində “**mənzilə**” sözündən sonra “**və ya bələdiyyələr tərəfindən torpaq sahəsinə**” sözləri, dördüncü cümləsində “**başçıları**” sözündən sonra “**və bələdiyyələr**” sözü, “**mənzil**” sözündən sonra “**və ya torpaq sahəsi**” sözləri əlavə edilmiş;

c) dördüncü abzasında birinci halda “**mənzil**” sözü “**mənzil və ya torpaq sahəsi**” sözləri ilə əvəz edilmiş;

ç) beşinci abzasında “**mənzil**” sözündən sonra “**və ya torpaq sahəsi**” sözləri əlavə edilmişdir.

[41] 7 oktyabr 1997-ci il tarixli 378-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 1, maddə 15**) ilə 12-ci maddənin dördüncü bəndində “**hərbi xidmətdə**” sözlərindən əvvəl “**həqiqi**” sözü əlavə edilmiş, “**müddətindən artıq xidmət hərbi qulluqçuları**” sözləri “**müddətdən artıq həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçuları**” sözləri ilə, “**səhhətinə**” sözü isə “**xəstəliyə**” sözləri ilə əvəz edilmişdir.

2 may 1995-ci il tarixli 1030 nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə 12-ci maddənin dördüncü bəndində “**zabitlər**”, “**zabitlərin**”, “**zabitlərə**”, “**zabitləri**” sözlərindən sonra ismin müvafiq hallarında “**gizirlər və miçmanlar**” sözləri əlavə edilmişdir.

15 noyabr 2001-ci il tarixli 214-IIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan**

Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2001-ci il, № 12, maddə 731) ilə 12-ci maddənin 4-cü bəndi çıxarılmışdır. Maddənin əvvəlki redaksiyasında deyilirdi:

~~Həqiqi hərbi xidmətdə olan zabitlər, müddətindən artıq həqiqi hərbi xidmət qulluqçuları, habelə yaşına, xəstəliyə, ştatların ixtisarına və ya ailə vəziyyətinə görə ehtiyata və ya istefaya buraxılmış və 15 təqvim ili və daha çox xidmət etmiş zabitlər, gizirlər və miçmanlar özünün və ailə üzvlərinin yaşadıkları mənzilin və kommunal xidmətlərin haqqını 50% güzəştə ödəyirlər.~~

[42] 7 oktyabr 1997-ci il tarixli 378-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 01, maddə 15**) ilə 12-ci maddənin beşinci bəndinin birinci abzasında “**müddətli xidmət hərbi qulluqçularından başqa**” sözləri “**müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularından başqa**” sözləri ilə, beşinci abzasında “**müddətindən artıq xidmət hərbi qulluqçularına**” sözləri “**müddətdən artıq həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularına**” sözləri ilə əvəz edilmiş və “**yerli xalq deputatları Sovetləri və**” sözləri çıxarılmışdır.

2 may 1995-ci il tarixli 1030 nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə 12-ci maddənin beşinci bəndinin beşinci abzasında “**zabitlərə**” sözlərindən sonra “**gizirlər və miçmanlar**” sözləri əlavə edilmişdir.

28 oktyabr 2008-ci il tarixli 709-IIIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (“**Azərbaycan**” qəzeti 12 dekabr 2008-ci il, № 277, **Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2008-ci il, № 12, maddə 1048**) ilə 5-ci bəndin beşinci abzasında “**torpaq sahələri ayırmalı,**” sözləri çıxarılmışdır.

[43] 7 oktyabr 1997-ci il tarixli 378-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 01, maddə 15**) ilə 12-ci maddənin altıncı bəndində “**səhhətinə görə**” sözü “**xəstəliyə görə**” sözü ilə, “**müddətli xidmət hərbi qulluqçularından başqa**” sözləri “**müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularından başqa**” sözləri ilə əvəz edilmiş, “**hərbi xidmətdən**” sözündən əvvəl “**həqiqi**” sözləri çıxarılmışdır.

10 oktyabr 1997-ci il tarixli 380-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan**

Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 01, maddə 16) ilə 12-ci maddənin altıncı bəndindən «**torpaq vergisini və**» sözləri çıxarılmışdır.

28 oktyabr 2008-ci il tarixli 709-IIIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (“**Azərbaycan**” qəzeti 12 dekabr 2008-ci il, № 277, **Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2008-ci il, № 12, maddə 1048**) ilə 6-cı bənddə “**torpaq üçün icarə haqqını ödəməkdən azad edirlər**” sözləri “**bələdiyyə torpaqlarının mülkiyyətə (icarəyə) verilməsi məqsədilə torpaq hərəracları və ya müsabiqələrinin keçirilməsi zamanı**” **“Torpaq bazarı haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 9-cu**

maddəsinin üçüncü hissəsində nəzərdə tutulmuş üstünlük hüququna malikdirlər" sözləri ilə əvəz edilmişdir.

[44] 7 oktyabr 1997-ci il tarixli 378-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 01, maddə 15**) ilə 12-ci maddənin yeddinci bəndi çıxarılmışdır. Maddənin əvvəlki redaksiyasında deyilirdi:

~~Yaşına, xəstəliyə görə, ştatların ixtisarına və ya ailə vəziyyətinə görə ehtiyata və ya istefaya buraxılmış, 15 təqvim ili və daha çox xidmət etmiş, bunun da azı 3 təqvim ilini Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələrində xidmət etmiş zabıtların seçdikləri yerdə yaşadıkları və ya onlara verilmiş dövlət mənzilləri onların şəxsi mülkiyyətinə pulsuz verilir.~~

12 oktyabr 2001-ci il tarixli 202-IIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2001-ci il, № 11, maddə 694**) ilə 12-ci maddəyə yeni yeddinci bənd əlavə edilmişdir.

5 mart 2004-cü il tarixli 597-IIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan**

Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2004-cü il, № 04, maddə 199) ilə 12-ci maddənin 7-ci bəndində "**Silahlı Qüvvələrin**" və "**Silahlı Qüvvələri**" sözlərindən sonra müvafiq olaraq "**və qanunvericilikdə nəzərdə tutulan hallarda digər silahlı birləşmələrin**" və "**və qanunvericilikdə nəzərdə tutulan hallarda digər silahlı birləşmələri**" sözləri əlavə edilmişdir.

[45] 2 may 1995-ci il tarixli 1030 nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə 12-ci maddənin 8-ci bəndi çıxarılmışdır. Maddənin əvvəlki redaksiyasında deyilirdi:

~~Bağlaşma üzrə 3 ilədək müddətə hərbi xidmətə qəbul olunmuş hərbi qulluqçuların ehtiyatdan hərbi xidmətə gedənədək yaşadıkları mənzil bütün xidmət müddəti ərzində onların və ailə üzvlərinin ixtiyarında qalır. Göstərilən hərbi qulluqçular hərbi xidmət keçdikləri dövrdə yaşayış sahəsi almaq üçün növbəyə dayananların siyahısından çıxarıla bilməz.~~

[46] 7 oktyabr 1997-ci il tarixli 378-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 01, maddə 15**) ilə 12-ci maddənin onuncu bəndində "**hərbi xidmətdən**" sözlərindən əvvəl "**həqiqi**" sözləri çıxarılmışdır.

[47] 15 noyabr 2001-ci il tarixli 214-IIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2001-ci il, № 12, maddə 731**) ilə 13-cü maddənin 1-ci bəndindən "**dava-dərmanın pulsuz verilməsi yolu ilə həyata keçirilən tibbi təminat**" sözləri çıxarılmışdır.

[48] 2 aprel 1999-cu il tarixli 650-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1999-cu il, № 05, maddə 286**) ilə 13-cü maddəyə 2-ci bənd yeni əlavə edilmiş və sonrakı bəndlər sıra sayına müvafiq olaraq hesablanmışdır.

[49] 7 oktyabr 1997-ci il tarixli 378-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 01, maddə 15**) ilə 13-cü maddənin dördüncü bəndində "**müddətli xidmət hərbi qulluqçularının**" sözləri "**müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularının**" sözləri ilə əvəz edilmişdir.

15 noyabr 2001-ci il tarixli 214-IIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan**

Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2001-ci il, № 12, maddə 731) ilə 13-cü maddənin 5-ci bəndindən "**güzəştli şərtlərlə ödənilən**" sözləri çıxarılmış, "**putyovkalarla**"

sözündən sonra "müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi qaydada" sözləri əlavə edilmişdir.

[50] 2 may 1995-ci il tarixli 1030 nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə 13-cü maddənin 5-ci bəndində "başqa zabitlərin" sözlərindən sonra ismin müvafiq hallarında "gizirlər və miçmanlar" sözləri əlavə edilmişdir.

7 oktyabr 1997-ci il tarixli 378-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 01, maddə 15**) ilə 13-cü maddənin beşinci bəndində "səhhətinə" sözü "xəstəliyə" sözləri ilə əvəz edilmişdir.

[51] 21 dekabr 2010-cu il tarixli **38-IVQD** nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu ("Respublika" qəzeti, 18 fevral 2011-ci il, № 38, "Azərbaycan" qəzeti, 20 fevral 2011-ci il, № 40, Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2011-ci il, № 02, maddə 71) ilə 14-cü maddənin 1-ci bəndində "tədris müəssisələrinə və ixtisasartırma kurslarına" sözləri "və əlavə təhsil müəssisələrinə" sözləri ilə əvəz edilmişdir.

[52] 2 may 1995-ci il tarixli 1030 nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə 14-cü maddənin 2-ci bəndində "başqa zabitlərin" sözlərindən sonra ismin müvafiq hallarında "gizirlər və miçmanlar" sözləri əlavə edilmişdir.

21 dekabr 2010-cu il tarixli **38-IVQD** nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu ("Respublika" qəzeti, 18 fevral 2011-ci il, № 38, "Azərbaycan" qəzeti, 20 fevral 2011-ci il, № 40, Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2011-ci il, № 02, maddə 71) ilə 14-cü maddənin 2-ci bəndində "tədris müəssisələrinin axşam və" sözləri "təhsil müəssisələrinin" sözləri ilə əvəz edilmişdir.

[53] 7 oktyabr 1997-ci il tarixli 378-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 01, maddə 15**) ilə 14-cü maddənin ikinci bəndində "müddətdən artıq xidmət hərbi qulluqçuları" sözləri "müddətdən artıq həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçuları" sözləri ilə, üçüncü bəndində "müddətli xidmət hərbi qulluqçularının" sözləri "müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularının" sözləri ilə əvəz edilmiş və dördüncü bəndində "hərbi xidmətdən" sözlərindən əvvəl "həqiqi" sözləri ilə əvəz edilmişdir.

21 dekabr 2010-cu il tarixli **38-IVQD** nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu ("Respublika" qəzeti, 18 fevral 2011-ci il, № 38, "Azərbaycan" qəzeti, 20 fevral 2011-ci il, № 40, Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2011-ci il, № 02, maddə 71) ilə 14-cü maddənin 3-cü və 4-cü bəndlər çıxarılmışdır.

[54] 12 oktyabr 2001-ci il tarixli 202-IIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2001-ci il, № 11, maddə 694**) ilə 14-cü maddəyə 5-ci bənd əlavə edilmişdir.

[55] 7 oktyabr 1997-ci il tarixli 378-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 01, maddə 15**) ilə 15-ci maddənin birinci bəndində "hərbi xidmətdən" sözlərindən əvvəl "həqiqi" sözü əlavə edilmişdir.

19 oktyabr 2007-ci il tarixli 462-IIIQD nömrəli Azərbaycan Respublikası Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2007-ci il, № 11, maddə 1078**) ilə 15-ci maddənin 2-ci bəndi çıxarılmışdır.

[56] 12 yanvar 1993-cü il tarixli 450 nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (AR Ali Sovetinin Məlumatı, 1993-cü il, № 05, maddə 132) ilə 16-cı maddənin 1-ci bəndində “Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələri haqqında” sözləri “**Hərbi xidmət haqqında**” sözləri ilə əvəz edilmişdir.

7 oktyabr 1997-ci il tarixli 378-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (Azərbaycan

Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 01, maddə 15) ilə 16-cı maddənin adında və birinci bəndində “**əsgəri rütbə**” sözləri “**hərbi rütbə**” sözləri ilə, birinci bəndində “**əsgəri borcunu nümunəvi yerinə yetirmiş hərbi qulluqçulara növbəti əsgəri rütbə**” sözləri “**vəzifə borcunu nümunəvi yerinə yetirmiş zabitlərə növbəti hərbi rütbə**” sözləri ilə, ikinci bəndində isə “**əsgəri borcun**” sözləri “**vəzifə borcunun**” sözü ilə əvəz edilmişdir.

[57] 7 oktyabr 1997-ci il tarixli 378-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 01, maddə 15) ilə 18-ci maddənin adında, birinci bəndinin birinci və ikinci abzaslarında “**hərbi xidmət**” sözlərindən əvvəl “**həqiqi**” sözü əlavə edilmişdir.

[58] 2 may 1995-ci il tarixli 1030 nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə 18-ci maddənin birinci bəndinin ikinci abzasında “**başqa zabitlərin**” sözlərindən sonra ismin müvafiq hallarında “**gizirlər və miçmanlar**” sözləri əlavə edilmişdir.

7 oktyabr 1997-ci il tarixli 378-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 01, maddə 15) ilə 18-ci maddənin birinci bəndinin ikinci abzasında “**zabitlər, gizirlər, miçmanlar və müddətindən artıq xidmət hərbi qulluqçuları hərbi xidmətdə**” sözləri “**qadınlar və müddətli həqiqi hərbi xidmətdə olan hərbi qulluqçular həqiqi hərbi xidmətdə**” sözləri ilə əvəz edilmişdir.

[59] 7 oktyabr 1997-ci il tarixli 378-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 01, maddə 15) ilə 18-ci maddənin ikinci bəndi çıxarılmışdır. Maddənin əvvəlki redaksiyasında deyilirdi:

~~Hərbi qulluqçular çağırışa və ya həqiqi hərbi xidmətə daxil olanadək daimi yaşaymış olduqları yaşayış məntəqələrinə buraxılmaq hüququna malikdirlər, yaxud yaşayış üçün mövcud qeydiyyat qaydasını nəzərə almaqla Azərbaycan Respublikasının hər hansı başqa yaşayış məntəqəsini (Bakı şəhərindən başqa) seçə bilərlər.~~

[60] 7 oktyabr 1997-ci il tarixli 378-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 01, maddə 15) ilə 20-ci maddənin ikinci bəndinin 1-ci cümləsində “**müddətli xidmət hərbi qulluqçuları qoşun hissəsindən**” sözləri “**müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçuları hərbi hissədən**” sözləri ilə, 2-ci cümləsində “**müddətli xidmət hərbi qulluqçularının hərbi xidmət yerinə**” sözləri isə “**müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularının həqiqi hərbi xidmət yerinə**” sözləri ilə əvəz edilmiş, 3-cü cümləsində isə “**hərbi xidmətə**” sözlərindən əvvəl “**həqiqi**” sözü əlavə edilmişdir.

[61] 21 dekabr 2010-cu il tarixli 38-IVQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (“Respublika” qəzeti, 18 fevral 2011-ci il, № 38, “Azərbaycan” qəzeti, 20 fevral 2011-ci il, № 40, Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2011-ci il, № 02, maddə 71) ilə 21-ci maddənin 1-ci bəndinin “b” yarım-bəndində “, **yenidən hazırlıq və ixtisasartırma üzrə tədris**” sözləri “**və əlavə təhsil**” sözləri ilə, 3-cü bəndində “**tədris**” sözü “**təhsil**” sözü ilə əvəz edilmişdir.

[62] 23 dekabr 2005-ci il tarixli Azərbaycan Respublikasının Qanunu ("**Azərbaycan**" Qəzeti, 30 dekabr 2005-ci il) ilə 21-ci maddəsinin 1-ci bəndinin "ğ)" yarım bəndində "müavinətlər ödənilməsi (iş yeri üzrə)" sözləri "**Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsinin 74-cü maddəsinə uyğun olaraq müavinətlər ödənilməsi**" sözləri ilə əvəz edilmişdir.

[63] 18 may 2004-cü il tarixli 652-IIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2004-cü il, № 7, maddə 507**) ilə 21-ci maddəsinin 1-ci bəndinin "d" yarım bəndi çıxarılmışdır. Maddənin əvvəlki redaksiyasında deyilirdi:

~~d) hərbi qulluqçunun başqa yərə keçirilməsi ilə əlaqədar olaraq onunla əmək müqaviləsi ləğv edilərkən onun arvadına (ərinə) orta aylıq qazanc məbləğində müavinət verilməsi;~~

[64] 19 oktyabr 2007-ci il tarixli 462-IIIQD nömrəli Azərbaycan Respublikası Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Topusu, 2007-ci il, № 11, maddə 1078**) ilə 21-ci maddənin 1-ci bəndinin "ə" yarım bəndində "lakin ən çoxu 15 illik müddət yaşa görə pensiya təyin edilmək üçün zəruri olan ümumi iş stajına" sözləri "sığorta stajına" sözləri ilə əvəz edilmişdir.

[65] 25 aprel 1997-ci il tarixli 279-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1997-ci il, № 05, maddə 378**) ilə 21-ci maddəsinin 2-ci bəndinin ikinci abzası çıxarılmışdır. Maddənin əvvəlki redaksiyasında deyilirdi:

~~Müddətli xidmət hərbi qulluqçusunun arvadının əmək qanunvericiliyini müntəzəm pozduğu hallar istisna olmaqla onunla əmək müqaviləsinin müdiriyyətin təşəbbüsü ilə ləğv edilməsinə yol verilmir.~~

[66] 17 aprel 2007-ci il tarixli 317-IIIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2007-ci il, № 6, maddə 561**) ilə 21-ci maddənin 3-cü bəndində "**Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin müəyyən etdiyi məbləğdə və qaydada**" sözləri "**müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi məbləğdə**" sözləri ilə əvəz edilmişdir.

[67] 7 oktyabr 1997-ci il tarixli 378-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 01, maddə 15**) ilə 21-ci maddənin birinci bəndində "**müddətindən artıq xidmət hərbi qulluqçularının**" sözləri "**müddətdən artıq həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçuların**" sözləri ilə, birinci bəndinin, "a" və "v" yarım bəndlərində "**qoşun hissələrinin**" sözləri "**hərbi hissələrin**" sözləri ilə, ikinci bəndinin birinci, ikinci abzaslarında və üçüncü bəndində "**müddətli xidmət hərbi qulluqçuları**" sözləri "**müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçuları**" sözləri ilə əvəz edilmiş və beşinci bəndində "**hərbi xidmətdən**" sözlərindən əvvəl "**həqiqi**" sözü əlavə edilmişdir.

[68] 27 mart 2001-ci il tarixli 107-IIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2001-ci il, № 01, maddə 16**) ilə 22-ci maddəsinin 2-ci bəndinin ikinci hissəsi yeni redaksiyada verilmişdir. Maddənin əvvəlki redaksiyasında deyilirdi:

~~Hərbi qulluqçular vəzifəli şəxslərin və hərbi idarəetmə orqanlarının nizamnamə münasibətləri çərçivəsindən kənara çıxan və hərbi qulluqçuların hüquqlarını və şəxsi ləyaqətini tapdalayan hüquqa zidd hərəkətləri barəsində məhkəməyə şikayət edə bilərlər.~~

9 oktyabr 2007-ci il tarixli 430-IIIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2007-ci il, № 11, maddə 1053**) ilə 22-ci maddəsinin 2-ci bəndinin ikinci abzasında **“Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosesual Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş qaydada”** sözləri **“inzibati qaydada və (və ya)”** sözləri ilə əvəz edilmişdir.

[69] 2 aprel 1999-cu il tarixli 649-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1999-cu il, № 04, maddə 228**) ilə 22-ci maddəyə 4-cü bənd əlavə edilmişdir.

14 iyun 2016-cı il tarixli 283-VQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**“Azərbaycan” qəzeti, 26 iyun 2016-cı il, № 137, Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2016-cı il, № 6, maddə 1011**) ilə 22-ci maddəsinin dördüncü hissəsində **“15 gün”** sözləri **“15 iş günü”** sözləri ilə əvəz edilmişdir.

[70] 21 dekabr 2010-cu il tarixli **38-IVQD** nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**“Respublika” qəzeti, 18 fevral 2011-ci il, № 38, “Azərbaycan” qəzeti, 20 fevral 2011-ci il, № 40, Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2011-ci il, № 02, maddə 71**) ilə 23-cü maddənin **“ğ”** yarım bəndində **“məktəblərində”** sözü **“təhsil müəssisələrində”** sözləri ilə əvəz edilmişdir.

[71] 7 oktyabr 1997-ci il tarixli 378-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 01, maddə 15**) ilə 23-cü maddənin birinci bəndinin **“ğ”** yarım bəndində **“müddətli xidmət hərbi qulluqçularının”** sözləri **“müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularının”** sözləri ilə, **“e”** yarım bəndində **“qoşun hissələrinin”** sözləri **“hərbi hissələrin”** sözləri ilə, ikinci bəndində **“müddətli xidmət hərbi qulluqçularının”** sözləri **“müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularının”** sözləri ilə, **“əsgər dustaqxanasında”** sözləri **“hauptvaxtda”** sözü ilə əvəz edilmişdir.

[72] 17 oktyabr 2014-cü il tarixli **1053-IVQD nömrəli** Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**“Respublika” qəzeti, 25 noyabr 2014-cü il, № 257; Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2011-ci il, № 11, maddə 1333**) ilə 23-cü maddəsinə yeni məzmununda üçüncü hissə əlavə edilmişdir.

[73] 7 oktyabr 1997-ci il tarixli 378-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 01, maddə 15**) ilə 26-cı maddənin ikinci bəndində **“hərbi xidmət”, “hərbi xidmətə”, “hərbi xidmətdə”** və **“hərbi xidmətdən”** sözlərindən əvvəl **“həqiqi”** sözü əlavə edilmiş, **“əsgəri rütbə”, “əsgəri rütbəsi”, “əsgəri rütbədən”** sözləri **“hərbi rütbə”, “hərbi rütbəsi”, “hərbi rütbədən”** sözləri ilə, **“müddətdən artıq xidmət hərbi qulluqçuları”** sözləri **“müddətdən artıq həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçuları”** sözləri ilə, **“müddətli xidmət hərbi qulluqçularının”** sözləri isə **“müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularının”** sözləri ilə əvəz edilmişdir.

21 dekabr 2010-cu il tarixli **38-IVQD** nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**“Respublika” qəzeti, 18 fevral 2011-ci il, № 38, “Azərbaycan” qəzeti, 20 fevral 2011-ci il, № 40, Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2011-ci il, № 02, maddə 71**) ilə 26-cı maddənin 2-ci bəndinin birinci abzasının birinci cümləsində **“tədris”** sözü **“təhsil”** sözü ilə əvəz edilmişdir.

[74] 27 mart 2001-ci il tarixli 108-IIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2001-ci il, № 06, maddə 363**) ilə 26-cı maddəsinin 3-cü bəndi yeni redaksiyada verilmişdir. Maddənin əvvəlki redaksiyasında deyilirdi:

~~Təhqiqat, ibtidai istintaq, prokurorluq və məhkəmə orqanlarının qanunsuz hərəkətləri nəticəsində hərbi qulluqçulara dəyən zərəri Azərbaycan Respublikasının Müdafiə Nazirliyi, başqa nazirliklər və baş idarələr Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi üzrə müəyyən edilən qaydada ödəyirlər.~~

[75] 4 iyul 2008-ci il tarixli 668-IIIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**“Azərbaycan” qəzeti, 10 avqust 2008-ci il, № 176, Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2008-ci il, № 8, maddə 709**) ilə 27-ci maddənin birinci hissəsi yeni redaksiyada verilmişdir.

əvvəlki redaksiyada deyilirdi:

~~Hərbi xidmət vəzifələrinin icrası dövründə həlak olmaq (vəfat etmək), xəsarət almaq (yaralanmaq, kontuziya olmaq), səhhəti kərlənmə, hərbi xidmət keçirilməsi ilə bağlı bədbəxt hadisələr və ya xəstəliklər ehtimalına qarşı hərbi qulluqçular hərbi xidmətə daxil olduqları andan dövlət tərəfindən məcburi şəxsi sığortalanmalıdırlar.~~

[76] 4 iyul 2008-ci il tarixli 668-IIIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**“Azərbaycan” qəzeti, 10 avqust 2008-ci il, № 176, Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2008-ci il, № 8, maddə 709**) ilə 27-ci maddənin üçüncü hissəsi çıxarılmışdır.

[77] 3 mart 2006-cı il tarixli nömrəli 75-IIIQD Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2006-cı il, № 4, maddə 312**) ilə 28-ci maddədə "verilir." sözü "verilir, uşaqları yetkinlik yaşına çatanaqədək müvəqqəti mənzilin kirayəsi üçün kompensasiyanın ödənilməsi davam etdirilir." sözləri ilə əvəz edilmişdir.

4 iyul 2008-ci il tarixli 668-IIIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**“Azərbaycan” qəzeti, 10 avqust 2008-ci il, № 176, Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2008-ci il, № 8, maddə 709**) ilə 28-ci maddənin adında və mətnində **“həlak olmuş”** sözlərindən sonra mötərizədə **“ölmüş”** sözü, **“həlak olduğu”** sözlərindən sonra isə mötərizədə **“öldüyü”** sözü əlavə edilmişdir.

[78] 7 oktyabr 1997-ci il tarixli 378-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 01, maddə 15**) ilə 29-cu maddədə **“əsgəri borcu”** sözləri **“vəzifə borcunu”** sözləri ilə əvəz edilmişdir.

[79] 7 oktyabr 1997-ci il tarixli 378-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 01, maddə 15**) ilə 30-cu maddənin birinci bəndinin ikinci abzasında **“əsgəri rütbəsindən”** sözləri **“hərbi rütbəsindən”** sözləri ilə əvəz edilmişdir.

[80] 30 dekabr 2003-cü il tarixli 568-IIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (**Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2004-cü il, № 02, maddə 57**) ilə 30-cu maddənin 2-ci bəndi yeni redaksiyada verilmişdir. Maddənin əvvəlki redaksiyasında deyilirdi:

~~Hərbi qulluqçular Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin nizamnamələri ilə müəyyən edilən qaydada intizam məsuliyyəti daşıyırlar.~~

30 sentyabr 2015-ci il tarixli 1319-IVQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (“Azərbaycan” qəzeti, 4 noyabr 2015-ci il, № 242, Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2015-ci il, № 10, maddə 1085) ilə 30-cu maddənin 2-ci hissəsinin birinci cümləsində “ümumi əsaslarla” sözləri “Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş qaydada” sözləri ilə əvəz edilmişdir, ikinci və üçüncü cümlələr çıxarılmışdır.

[81] 30 dekabr 2003-cü il tarixli 568-IIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2004-cü il, № 02, maddə 57) ilə 30-cu maddənin 3-cü bəndi çıxarılmış və 4-cü bənd 3-cü bənd hesab edilmişdir. Maddənin əvvəlki redaksiyasında deyilirdi:

~~Hərbi qulluqçular yol hərəkəti qaydalarını, ov, balıqçılıq və balıq ehtiyatlarının mühafizəsi qaydalarını, gömrükxana qaydalarını pozmağa və qaçaqmalçılığa görə ümumi əsaslarla inzibati məsuliyyət daşıyırlar. Bu zaman onlara islah işləri və inzibati həbs şəklində inzibati tənbeh verilə bilməz. Başqa inzibati hüquq pozuntuları törədilməsinə görə hərbi qulluqçular Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin nizamnamələrinə müvafiq surətdə məsuliyyət daşıyırlar.~~

[82] 7 oktyabr 1997-ci il tarixli 378-IQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 1998-ci il, № 1, maddə 15) ilə 8-ci maddənin ikinci bəndində “qoşun hissəsinin komandiri” sözləri “hərbi hissə komandiri” sözləri ilə, “əsgər dustaqxanasında” sözləri isə “hauptvaxtda” sözləri ilə əvəz edilmişdir.

5 mart 2004-cü il tarixli 598-IIQD nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu (Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu, 2004-cü il, № 3, maddə 133) ilə 31-ci maddənin mətni yeni redaksiyada verilmişdir.

əvvəlki redaksiyada deyilirdi:

~~1. Hərbi qulluqçular barəsində cinayət işlərinin istintaqı Azərbaycan Respublikasının Prokurorluğu və Azərbaycan Respublikasının məhkəmələri tərəfindən aparılmalıdır.~~

~~2. Hərbi qulluqçular barəsində cinayət işləri üzrə mühakimə icraatı Azərbaycan Respublikasının cinayət prosesual qanunvericiliyinə müvafiq surətdə həyata keçirilir.~~

~~3. Cinayət məsuliyyətinə cəlb edilmiş hərbi qulluqçular qəti imkan tədbirinin tətbiqi qaydasında qarnizonun hauptvaxtda saxlana bilər.~~